

LEADER Helyi Fejlesztési Stratégia tervezési útmutató

2023-2027 - Programozási időszak - KAP Stratégiai Terv

Tartalom

Rövidítések jegyzéke	2
Bevezetés	3
1. A HFS és a KAP ST kapcsolata	3
2. A HFS előkészítése, tervezésének szervezése	6
3. A HFS által lefedett terület és lakosság meghatározása	8
4. Horizontális célok	10
4.1 Esélyegyenlőség.....	10
4.2 Fenntarthatóság és környezetvédelem.....	11
5. A 2014-2020-as programozási időszakra és az átmeneti időszakra (2021-2022) vonatkozó HFS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések	12
6. Külső koherenciák azonosítása.....	15
7. Helyzetfeltárás.....	16
7.1 Helyi és helyzeti energiák bemutatása.....	16
7.2 SWOT analízis	27
8. A stratégia beavatkozási logikája	29
8.1 A stratégia jövőképe.....	30
8.2 A stratégia célhierarchiája.....	30
8.3 Az indikátorok megadása	32
9. Cselekvési terv	33
9.1 Az intézkedések leírása.....	33
9.2 Együttműködések.....	34
9.3 Kommunikációs terv.....	35
9.4 Egyéb, a HACs által megvalósított projektek	37
10. Monitoring és értékelési terv	37
10.1 Monitoring.....	37
10.2 Értékelési terv leírása	38
11. Indikatív pénzügyi terv	39
Mellékletek.....	40

Rövidítések jegyzéke

EU Európai Unió

HACS Helyi Akciócsoport

HF Helyi Felhívás

HFS Helyi Fejlesztési Stratégia

IH Irányító Hatóság

KAP Közös Agrárpolitika

KAP ST Közös Agrárpolitika Stratégiai Terv

LEADER Közösségi kezdeményezés a vidék gazdasági fejlesztése érdekében

SWOT Erősségek, Gyengeségek, Lehetőségek, Veszélyek elemzés módszer

VP Magyarország - Vidékfejlesztési Program 2014 - 2020

Bevezetés

A 2023-2027-es programozási időszakot felölelő agrár-vidékfejlesztési ciklusban, a KAP ST keretében, az előző programozási időszakokhoz hasonlóan, ismételten van lehetőség HACs-ok megalakítására, valamint új HFS-ek megalkotására. A jelen dokumentum kiemelt célja, hogy a HACs-ok munkatársait és a tervezésben részt vevő szakértőket segítse abban, hogy országosan egységes szerkezetű, megalapozott és jól kidolgozott HFS-ek kerüljenek benyújtásra.

A tervezet szerinti kialakítás szerint fognak elbírálásra és értékelésre kerülni a HFS-ek, ezért kérjük, hogy fokozott figyelemmel kövessék az egyes fejezetek egymásra épülését, és tartsák meg azok szerkezetét, illetve az oda illeszkedő tartalommal töltsék fel azokat.

Az egyes fejezetekben és alfejezetekben elhelyezett szövegdozok a KAP ST-ben lefektetett fő szabályokat és az IH által támasztott legfontosabb elvárásokat tartalmazzák, azoktól eltérni nem lehet.

A HFS maximális terjedelme 40 oldal lehet, 11-es betűmérettel mellékletek nélkül.

Amennyiben a HFS tervezet tartalmaz nagyobb méretű ábrákat, képeket, kérjük, hogy azok mellékletként szerepeljenek.

A LEADER HACs-ok munkáját a 2023-2027-es programozási időszakban a KAP ST LEADER Támogató Hálózat fogja segíteni.

1. A HFS és a KAP ST kapcsolata

A KONKRÉT KAP-CÉLKITŰZÉS kódja és leírása

SO8 - A foglalkoztatásnak, a növekedésnek, a nemek közötti egyenlőségnek – és többek között a nők mezőgazdasági tevékenységekben való részvételének –, a társadalmi befogadásnak és a helyi fejlesztésnek az előmozdítása a vidéki térségekben, a körforgásos biogazdaságot és a fenntartható erdészetet is beleértve.

Az EREDMÉNYMUTATÓ kódja és leírása

R.38 A helyi fejlesztési stratégiák által érintett vidéki népesség aránya

Beavatkozási logika

??????

A beavatkozás a vidéki térségek és közösségek területileg kiegyensúlyozott fejlesztésében jelentős szerepet vállaló, az ország térségeiben már működő vagy megalakuló HACs-ok számára biztosít támogatást. Az intézkedés keretében a HACs-ok a KAP ST céljaihoz illeszkedő, a helyi fejlesztési igényeknek megfelelő HFS-t dolgoznak ki. Az IH által jóváhagyott HFS-ben a HACs-ok olyan fejlesztési célokat határoznak meg, amelyeket a térségi szereplők valósítanak meg.

A HFS-t annak tartalma és minősége, valamint a megvalósításhoz szükséges kapacitás alkalmassága alapján az IH hagyja jóvá. A HFS-ek tartalmának kialakítása a HACS-ok kizárólagos feladata és felelőssége, amelyhez a beavatkozás biztosítja a szükséges pénzügyi keretet. Amennyiben egy HFS a kiválasztási kritériumok alapján nem fogadható el az IH által, az visszaküldésre kerül javítás céljából az érintett HACS részére. Az IH a HFS-eket a KAP ST elfogadását követő 12 hónapon belül hagyja jóvá.

A HACS működtetéshez kapcsolódó tevékenységek mellett, a HACS legfontosabb feladata a helyi közösség motiválása, aktivizálása és segítése úgy, hogy az új lehetőségek, ötletek felszínre kerüljenek és megvalósuljanak a HFS céljainak megfelelően, továbbá a HFS közösség általi kidolgozása és megvalósítása, valamint a hálózatépítés más HACS-okkal belföldön és a határon túl. Ennek keretében a HACS-ok támogathatják a projektötletek pályáztatá történő kidolgozását is, amennyiben a projekt megvalósítása a HFS céljaihoz illeszkedik.

A LEADER program hét alappilléreinek megvalósítása

- 1) Területalapú megközelítés: a LEADER HACS által lefedett terület egy homogén, összefüggő vidéki egység, ami nem minden esetben felel meg a közigazgatási határoknak. A működési terület településeit és lakóit a közös identitás, hagyományok, szokások, történelem vagy akár földrajzi helyzetük köti össze. Ez a megközelítés működőképes, a valós igények jobban körülhatárolható és pontosabb fellépéseket tesz lehetővé.

A terület koherenciáját – azon túl, hogy a települések összefüggő földrajzi egységet alkotnak – gazdasági értelemben a mezőgazdasághoz való szoros viszony, valamint a Körös folyók (Kettős és Hármas Körös) és holtágaik mentén való elhelyezkedés határozza meg.

Ez utóbbi tényező nemcsak a térség arculatát, az itt élők identitását is meghatározza. Kulturális értelemben a mezőgazdasághoz kötődő létformák és hagyományok (melyek közül elsősorban a gasztronómiai értéket és attrakciót is jelentő íz világ a legismertebb), és nem utolsósorban az itt élő nemzetiségek (szlovákok, németek/svábok) szokásai jelentenek közös pontot.

- 2) Alulról építkező megközelítés: egyes fejlesztések, programok megvalósulása eredményesebb és hatékonyabb, ha a helyi viszonyokat, erőforrásokat ismerő helyi lakosok, szervezetek fogalmazzák meg az elérni kívánt célokat, fejlesztési igényeket. A HFS megfogalmazása során a LEADER HACS-ok ösztönzik a helyieket, hogy vegyenek részt a közös munkában, gondolkodjanak közösen térségük jövőjének fejlesztésében. A „bottom-up”, vagyis alulról építkező típusú koncepcióknál kiemelt jelentőségű a helyi közösségfejlesztés, az együttműködés, a mindenki számára kezdeményező stratégia kidolgozása és annak végrehajtása.

A Körösök völgye térségének egyes települései még 2004-ben csatlakoztak a LEADER mozgalomhoz, az Európai Unió 2014 – 2020-as fejlesztési időszakában pedig Békéscsabától – Szarvasig már 20 város és község kötött partnerséget. Az Akcióterület a KAP ST 2023 – 2027-es programozási időszakában minimális mértékben változik, ami jelzi a Község egységét és a helyi szereplők LEADER módszerbe vetett bizalmát.

Egyesületünknek jelenleg 67 rendes és 2 pártoló tagja van, a tervezési folyamat elindulása óta pedig többen is jelezték csatlakozási szándékukat. A tagok az üzleti, civil és közszerát egyaránt képviselik, tevékenységüket tekintve pedig szinte valamennyi gazdasági ágazatot/szakirányt megjelenítik (reprezentálják?).

- 3) Innovativitás: a sajátos, alulról jövő szükségletek feltárásának kiemelt szerepe van az újítások tekintetében. A LEADER program innovatív jellege a helyi erőforrásokra támaszkodik, valamennyi területen jelennek meg egyedi, új ötletek helyi szinten.

A LEADER – koncepció önmagában is újításnak számít, így további kiterjesztése (a korábban még el nem ért területek, célcsoportok stb. felé) eleve garantálja az innovativitást.

A HFS-ben mint horizontális cél jelenik meg, valamennyi intézkedés esetében a kiválasztási kritériumok között szerepel (az újítás mellett innovációként elismert a fejlődés is).

Tekintettel arra, hogy a környezeti fenntarthatóság kiemelt prioritás, a technikai innovációk vélhetően nagymértékben megjelennek és érvényesülnek majd a HFS megvalósítása során.

E mellett a társadalmi tőke növelése specifikus cél elérését szolgáló intézkedések keretét és teret adnak a társadalmi innovációk kidolgozására és megvalósítására.

- 4) Integrált megközelítés: a LEADER program egyik legfontosabb alapja nem egy ágazat fejlesztési programja, hanem a vidéki térségek fejlesztésére irányuló tevékenységek és ágazatok közötti kapcsolat. A közösen megfogalmazott stratégiákban az intézkedések bármilyen szinten történő, multiszektorális megközelítése, összekapcsolása pozitív hatásokat indukál, hozzájárul a program sikerességéhez.

A stratégia alapvetően integrált megközelítést alkalmaz, ezt támasztja alá az is, hogy minden egyes intézkedés egyszerre több cél elérését segíti, egyes intézkedések mindegyik célhoz képesek hozzájárulni. E mellett a támogatható tevékenységek és a kiválasztási kritériumok meghatározásánál is az integrált megközelítések (mind vertikálisan, mind horizontálisan) és a komplex fejlesztések ösztönzése az elsődleges.

Az ágazatköziség egyebek közt megvalósul a turisztikai szolgáltatások és a helyi termékek, illetve a vidéki örökség összekapcsolásával. Szférák közötti integráció is megvalósul, amennyiben a civil szervezetek bekapcsolódnak a turisztikai szolgáltatásokba, illetve a non-profit jelleggel működő szervezetek a helyi termék előállítás és értékesítésbe.

- 5) Sajátos irányítási és finanszírozási módszerek: a LEADER programban a decentralizáltság többek között a döntéshozatalban és a rendelkezésre álló források felhasználásában mutatkozik meg. Ez a sajátosság a helyi igényekre reflektál. Az elv alapja, hogy a térség problémáit a helyi szereplők ismerik leginkább, így ők a legkompetensebbek a fejlesztések kidolgozásában és megvalósításában.

Az Egyesület több, mint 15 éves tapasztalattal, megfelelő infrastrukturális és pénzügyi erőforrásokkal, humán kapacitással, valamint tagjai és partnerei révén kiterjedt kapcsolati hálóval rendelkezik a következő LEADER program lebonyolításával járó adminisztrációs, kommunikációs és koordinációs feladatok végrehajtásához.

A tagság lassan, de folyamatosan bővül, ami a szervezet stabilitását és növekvő ismertségét, elismertségét is jelzi

- 6) Hálózatépítés, együttműködés: a LEADER HACS-ok és egyéb szervezetek közötti hálózatok meglétének alapja a helyi tapasztalatok, jó gyakorlatok és eredmények terjesztése, cseréje, a tudás, akár a munkamódszerek továbbadása. A hálózatépítés hozzájárul az elszigetelt vidéki

térségek integrálásához és fejlesztéséhez. A hálózatok révén a HACS-ok együttműködésben is fogalmazhatnak és valósíthatnak meg fejlesztési célokat.

Az Egyesület 2012 óta tagja a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózatnak, 2016 óta a TOP CLLD Program keretében megalakult Szarvasi Helyi Közösségnek, továbbá az akcióterületen működő több hálózatban/együttműködésben érintett és/vagy partneri viszonyt ápol azok szervezőivel (lásd 3.b. pont).

Együttműködésekről lásd 9.2. fejezetet.

- 7) Helyi partnerség(ek), HACS-ok helyi szintű szerepvállalása: a háromoldalú partnerségek központi szerepet töltenek be a LEADER programban. A HACS-ok által koordinált stratégiák megfogalmazása és megvalósítása a különböző szervezetek és ágazatok képviselői együttműködésében valósul meg, kiemelve a kölcsönös érdekeken alapuló partnerségek kialakítását, mélyítését.

Az Egyesület szervezeti szinten minden tekintetben megfelel a LEADER alapelveknek és a LEADER program végrehajtására vonatkozó jogszabályi rendelkezéseknek, a program végrehajtás valamennyi feladatát saját munkaszervezete révén látja el, munkája során az irányadó jogszabályoknak megfelelő átláthatóságot és nyilvánosságot biztosítja (lásd 1. sz. melléklet).

Irányadó jogszabályok:

- 2021/1060 EU rendelet (kiemelten a 33. cikk)
- 2021/2115 EU rendelet

2. A HFS előkészítése, tervezésének szervezése

A LEADER nem csupán egy program elnevezése, hanem maga a megközelítés, amelynek keretében a vidékfejlesztés az alulról érkező ötletek összességéből építkezik. A HFS tervezését körültekintően kell megszervezni, például az alábbi szempontok mentén:

- a legfontosabb érintettek beazonosítása;
- párbeszéd biztosítása;
- fórumok és munkacsoportok szervezése;
- folyamatos kapcsolattartás;
- hátrányos helyzetű csoportok bevonása;
- a térség inaktív egységeinek felkeresése;
- a helyi közösségi együttműködések és igények felmérése stb.

A felsorolt munkafolyamatok alkalmával lehetőség nyílik olyan, potenciális kedvezményezettek beazonosítására is, akik/amelyek ez idáig nem ismerték a LEADER-t, vagy az innen származó támogatások nélkül nem tudnák megvalósítani fejlesztési elképzeléseiket.

A jelen pont alatt szükséges leírni, hogy miként történik a HFS tervezésének előkészítése, milyen elemekből épül fel.

Javasoljuk, hogy a fenti események, tevékenységek megvalósítása dokumentálásra kerüljön, pl. jelenléti ívekkel, fotókkal, kérdőívekkel, emlékeztetőkkel.

a) Átláthatóság: **A nyilvánosság biztosításával adott a tervezési folyamat átláthatósága és a részvétel lehetősége**, minden érdeklődő számára. Az **Egyesület saját információs felületein** (weboldal, hírlevél, direkt levelezés partner adatbázisunk szereplőivel, valamint az Egyesület tagjaival, közvetett levelezés tagszervezeteink tagjaival) a munkafolyamatok jellegétől függően folyamatosan/rendszeresen közzéteszük a tervezéssel kapcsolatos információkat, háttéranyagokat, munka-és nyersanyagokat, a folyamatba történő bekapcsolódás, vélemény alkotás lehetséges módzatait. A **helyi médiumok** útján (helyi újságok, televíziók, rádió) időszakosan tájékoztatást adunk a tervezés állapotáról. Az információközlés/áramlás e módzatának gyakoriságát az újabb érdemi kérdések felmerülése, illetve stratégiai döntések ideje határozza meg, továbbá a tervezés kapcsán szervezett eseményekre való figyelemfelhívás szükségessége.

b) Helyi szereplők bevonása:

A tervezés szakmai feladatainak elvégzésére **Tervezést Koordináló Csoport** (a továbbiakban: TKCS) alakul. **A csoporton belül egyensúlyban vannak a köz-üzleti és civil szférát** (2 tag a közszférát, 3-3 tag a civil-és üzleti szférát képviseli) képviselő tagok. Az egyes kistérségeket/járásokat képviselő tagok aránya leképezi az Egyesületi tagok arányát (a békési és gyomai járást 1-1 fő, a békéscsabai járást 2 fő, a szarvasi járást 4 fő képviseli). A tagok több éves/évtizedes tapasztalattal rendelkeznek a **közigazgatás, az oktatás, a mezőgazdasági termelés, élelmiszer előállítás, a turizmus és a környezetvédelem** területén. E mellett kapcsolatrendszereik és saját településük/kistérségük területén betöltött **véleményformáló szerepüknek, aktív civil munkájuknak köszönhetően eredményesen tudnak részt venni a közösség bevonását célzó tevékenységekben**. A testület munkáját adminisztratív szempontból az Egyesület munkaszervezete segíti.

Az ágazatközi elvnek érvényesülése: a TKCS tagjai több szférát és több gazdasági ágazatot reprezentálnak, ill. a tematikus munkacsoportokba meghívást kaptak mindazon térségi szereplők, szakértők, akik hozzáértése révén a fejlesztések ágazatközi megközelítése biztosítható.

A munkaszervezet feladatai:

- a 2021-2027-es fejlesztési ciklus más operatív programjaiban, illetve a VP más prioritásaiban elérhető lehetőségek feltérképezése és áttekintése **a párhuzamos fejlesztések elkerülése és a HFS kiegészítő jellegének biztosítása** érdekében;
- tervezési területre vonatkozó helyzetelemzés aktualizálása, adatgyűjtés;
- a 2014-2020-as időszak és az átmeneti évek eredményeinek összegzése;
- akcióterületen kérdőíves felmérések, projektötlet gyűjtés stb. elvégzése;
- helyi szereplők, potenciális partnerek bevonása;
- tájékoztatók, fórumok megtartása, társadalmasítás.

TKCS feladatai:

- helyzetelemzés és SWOT analízis alapján célhierarchia összeállítása, beavatkozási területek és fejlesztési szükségletek azonosítása;
- a tematikus munkacsoportok (a TKCS kiegészülve az adott téma/szakterület térségi szakértőivel és/vagy érintett szereplőivel) javaslatait figyelembe véve a konkrét intézkedések és az azokhoz kapcsolódó értékelési és monitoring rendszerek kidolgozása.

Munkacsoportok (opcionális lista):

- inaktív egységek (Csabaszabadi, Csárdaszállás, Gerendás, Kamut, Örménykút, Telekgerendás)
- Mezőberény (a város lakossága az elmúlt években 10 000 fő alá csökkent, így „visszakerülhet” a LEADER Programba)

- külterülettel jogosult települések
- turizmus/örökségvédelem (pl. települési értéktár bizottságok képviselői, TDM szervezetek, Nemzeti Park, Natúrpark, NAK, MNVH, FATOSZ megyei szervezete, Magyar Lovas Turisztikai Szövetség és Magyar Kajak – Kenu Szövetség megyei képviselői stb.)
- helyi termékek/vállalkozásfejlesztés (pl. NAK, Iparkamara, Békés Megyei Népművészeti Egyesület, Békés Megyéért Vállalkozásfejlesztési Alapítvány, MNVH stb. képviselői)
- társadalmi aktivitás

A tematikus munkacsoport üléseken a tervezett intézkedéseken belüli támogatható tevékenységek, a jogosultak köre, a kiválasztási (jogosultsági és értékelési) szempontok, a forrásallokáció (a megítélt támogatás és az elvárt eredmény realitása), az ütemezés, a célértékek és a kimeneti indikátorok meghatározása szerepel majd a napirenden.

A projektötletek esetében a kapott információkat elsősorban a későbbi animációs tevékenysége során kívánja hasznosítani az Egyesület.

A tervezési folyamat során végzett tevékenységeket a sz. melléklet sz. táblázata mutatja be.

3. A HFS által lefedett terület és lakosság meghatározása

Folytatva a 2014-2020-as programozási időszak gyakorlatát, a LEADER beavatkozás területi hatálya lefedi az ország összes vidékinek minősülő települését. A kiválasztott HACS-ok várhatóan teljes mértékben lefedik az ország vidéki településeit. Vidékinek minősül az a település, ahol közigazgatási jogállástól (város/község) függetlenül a lakónépesség 10 ezer főnél kevesebb; illetve a 10 ezer fő feletti lakónépességgel rendelkező tanyás települések külterületei; nem jogosult a fenti jellemzők ellenére sem: Budapest és a budapesti agglomerációhoz tartozó települések.

A HFS-sel lefedni kívánt terület lakosság száma minimum 10 ezer fő és maximum 150 ezer fő lehet.

A HACS-ok akcióterülete területileg összefüggő egység, egy település csak egy HACS-hoz tartozhat.

A területi lehatárolás összegzését az alábbi szempontok mentén kérjük összeállítani:

- a lefedni kívánt települések mérhető jellemzői, összefoglaló adatai (pl. területméret, lakosság szám);

A tervezési terület Magyarország dél-keleti sarkában fekvő Békés vármegye középső részén helyezkedik el, kelet-nyugati irányban csaknem a román határtól Jász-Nagykun Szolnok vármegyéig gyakorlatilag átszeli a megyét.

Az Akciócsoport illetékességi területe 19 településre terjed ki: Békés, Békéscsaba, Békésszentandrás, Csabacsúd, Csabaszabadi, Csárdaszállás, Csorvás, Gerendás, Gyomaendrőd, Hunya, Kamut, Kardos, Kétsoprony, Kondoros, Mezőberény, Murony, Örménykút, Szarvas, Tarhos Telekgerendás. 16 helység teljes területtel, 4 pedig (Békés, Békéscsaba, Gyomaendrőd, Szarvas) külterülettel jogosult a részvételre.

Az Akcióterület teljes területe 1 699 km², a jogosult települések/településrészek lakónépessége a 2022. évi KSH adatok alapján 37,5 ezer fő (a teljes népesség 133,9 ezer fő), a külterülettel érintett települések külterületi lakossága 6 172 fő. (A teljes akcióterület népessége 2015 óta továbbra is csökken – 6,6% - de lassabb ütemben és kisebb mértékben mint 2000 és 2015 között – 9,1%).

Az egymással szomszédos települések földrajzi egységet alkotnak, és **bár 4 városunk csak külterülettel jogosult részt venni a programban, egyrészt korábbi mezővárosi jellegük, másrészt kistérségi/járási**

szinten betöltött közigazgatási, oktatási, közlekedési és gazdasági szerepük révén meghatározóak a kistérségben élők mindennapjai és az egész térség fejlődése szempontjából.

b) korábbi együttműködések, megvalósult közös projektek, összefogások;

Az Akcióterület települései együtt valósították meg a 2014-2020-as HFS-t, közülük 17 már a 2007-2013-as EMVA LEADER Programban is együttműködött egymással, 9 helység pedig a 2004-2007 közötti AVOP LEADER+ Programban is közösen lépett fel, így értékelhető tapasztalatokkal bírnak a kezdeményezést illetően.

A LEADER mozgalmon túl a térségben több, a terület és vidékfejlesztést elősegítő, ahhoz szorosan kapcsolódó települési szintű együttműködésre volt/van példa.

A korábban kötelező közfeladatok ellátására alakult **többcélú kistérségi társulások** a békéscsabai és szarvasi térségben jelenleg is működnek, önkéntes társulásként, főként szociális feladatellátás céljából.

Számottevő eredményeket mutathat fel a turizmus fejlesztési céllal megalakult Közép-Békési Centrum (KBC), mely Békés, Békéscsaba és Gyula városok együttműködésének ad intézményesített keretet, ma már több területen is.

Természetvédelmi, fenntarthatósági és turisztikai témájú együttműködésnek tekinthető a **Körösök Völgye Natúrpark Egyesület**ben intézményesült kooperáció, mely az akcióterület 8 települését integrálja a tájegységi alapon szerveződő partnerséghez. Az elismert Natúrpark címet is bíró Egyesület az Aktív-és Ökoturisztikai Fejlesztési Központ partnereként koordinálta a Körösök Völgye Aktív Turisztikai Stratégiájának kidolgozását, mely 2022-ben készült el.

Négy település szereplőit tömöríti a 2012-ben alakult **Körös-menti Turisztikai és Kulturális Egyesület**, mely több, mint 10 évig Turisztikai Desztinációs Menedzsment (TDM) szervezeti feladatokat is ellátott.

Az akcióterület három településének önkormányzata tagja a 2018-ban megalakult, megyei hatókörrel rendelkező **Alföld Slow Egyesületnek**, melynek célja a slow turizmus és a slow szemlélet meghonosítása.

A települési önkormányzatok több, mint fele (11 db) tagja a Települési Önkormányzatok Országos Szövetségének (**TÖOSZ**).

A települések egyes közfeladatok hatékony ellátása és a szükséges infrastrukturális fejlesztések elvégzése érdekében folyamatosan vesznek részt önkéntes társulások/konzorciumok létrehozásában (pl. hulladék gazdálkodás, ivóvíz minőségjavító projekt, települési infrastruktúra fejlesztése stb.), illetve a térszerkezeti adottságokból eredően van hagyománya a mikro-térségek települései, különösen az adott térség városa és községei közötti együttműködéseknek.

c) személyes kapcsolattartást, segítségnyújtást elérhetővé tevő központ(ok) stb.

A HACS személyét, részben vezetőségét és munkaszervezeti állományát érintő változatlan kedvező alap a már meglévő személyes kapcsolatok további erősítéséhez és az ismertség és elismertség, a bizalom növekedésével új kapcsolatok kialakulásához. A korábbi évek gyakorlata és visszajelzései alapján a Program egyik legfőbb erénye a helyi ügyfélszolgálat/tanácsadás/projektmenedzsment elérhetősége.

Az Egyesület továbbra is **állandó ügyfélszolgálati irodát tervez fenntartani Békéscsabán**, mely az akcióterület közigazgatási, szolgáltatási, oktatási, gazdasági és közlekedési központja. A város elérhetősége közlekedési csomópont szerepénél fogva jónak mondható, átlagosan 30 perc az illetékeségi terület településeit figyelembe véve.

Az animációs tevékenységek között szerepel egyebek között **helyi szintű fórumok, konzultációk szervezése és lebonyolítása** egyrészt a pályázati folyamat egyes szakaszaiban, másrészt a HACS által megvalósított egyedi projektek (pl. kiadvány készítése, workshop stb.) kapcsán, valamint felkérés esetén **részvétel/megjelenés a helyi szereplők programjain** (pl. kiállítás, konferencia stb.). Az akcióterület településeinek számára és az egymástól legtávolabbi településeinek egymáshoz viszonyított távolságára (50 km) tekintettel, megfelelő szervezéssel a személyes helyi jelenlét biztosítható.

Szintén az előző ciklusban kialakult gyakorlat alapján, igény szerint **kihelyezett ügyfélfogadási napok** megtartása kb. negyedéves rendszerességgel az akcióterület nyugati végpontjainál fekvő településeken (Gyomaendrőd, Szarvas), jellemzően az IKSZT-kel, Civil Házakkal együttműködve.

A HACS tevékenysége gyakorlatilag teljesen nyitott, az információkhoz való hozzáférés több fórumon, különösen a saját weboldalon biztosított, az Egyesületbe történő belépés minimális feltételekhez kötött a működési területen tevékenykedők számára. A működést érintő vélemények, javaslatok becsatornázása szintén megoldott az általános kommunikációs felületeken és fórumokon keresztül. A helyi szereplők, érintett lakosság visszajelzéseinek kanalizálásában az Egyesület vezetői és önkéntesei által betöltött kapcsolattartói funkciók is jelentős szerepet játszanak, hiszen e személyek helyi véleményformáló szerepük és aktív civil munkájuk révén a helyi közösségekkel eredményesen tudnak kommunikálni, általuk az Egyesületet legtöbbször képviselő munkaszervezeti dolgozók is eredményesebbek lehetnek a kapcsolattartásban.

Az akcióterület mérete, kiterjedése, településszáma és lakosságszáma az uniós keretjogszabályokban meghatározott minimális és maximális keretek közötti **átlagot képvisel, elegendő kapacitással a HFS megvalósításához, és vállalható feladatteherrel a végrehajtáshoz kapcsolódó koordinációs, kommunikációs és adminisztrációs feladatokat illetően.**

Az **Egyesület kiterjedt tagsága és partneri kapcsolatai** (Natúrpark, Nemzeti Park, TDM szervezetek, FATOSZ Megyei szervezete, NAK Megyei Igazgatósága, BMÖ, Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, NMI, települési önkormányzatok és kisebbségi önkormányzatok, civil szervezetek, MNVH, SZPI stb.) a tervezés és a megvalósítás során is elősegítik a hatékony kapcsolattartást a térség lakosaival és szereplőivel.

4. Horizontális célok

4.1 Esélyegyenlőség

A HFS tervezésekor kiemelt szempont az esélytudatosság kifejezése: a dokumentum nem közvetíthet szegregációt, valamint céljaival törekszik csökkenteni az egyes csoportokra vonatkozó meglévő előítéleteket.

A beavatkozás célja a helyi szintű kapacitásfejlesztés, a vidéki szereplők bevonása, aktivizálása közösségi akciók, szemléletformálás és képzések szervezésén keresztül, amely magában foglalja az esélyegyenlőség, a társadalmi befogadás és a szegénység elleni küzdelem témájú érzékenyítést, kapacitásfejlesztést.

Kiemelt fontosságú a megkülönböztetés mentes kiválasztási rendszer: a HACS-ok döntéshozó testületeiben legalább egy nőnek és legalább egy fiatalnak (legfeljebb 40 éves személy) szerepelni kell.

Ebben az alfejezetben szükséges megadni, hogy a HFS tervezése és megvalósítása során miként valósul meg az aktív befogadás ösztönzése, az esélyegyenlőség, a megkülönböztetés-mentesség és

az aktív részvétel előmozdítása, valamint a foglalkoztathatóság javítása, különös tekintettel a hátrányos helyzetű csoportokra.

Az intézkedések irányulhatnak többek között a romák integrációjának felgyorsítására, a szegregáció megelőzésére és kiküszöbölésére, a nemi dimenziók okozta megkülönböztetések feloldására, a szegénységben élők és az egyéb marginalizált közösségek felzárkóztatására stb.

Az Egyesület a Helyi Fejlesztési Stratégia kidolgozása és végrehajtása során egyaránt figyelembe vette/veszi az esélyegyenlőségi szempontokat.

Egyrészt az akcióterületen élők, tevékenykedők egyenlő esélyekkel vehetnek részt a tervezési folyamatban, ezt a nyilvánosságot és nyitottságot biztosító eszközök alkalmazása garantálja. Többfajta kommunikációs eszköz alkalmazásával (internet, helyi televízió, nyomtatott sajtó, plakát, szórólap stb.) a tervezési területen élők széles köréhez juttathatók el a vonatkozó információk, illetve széles kör vonható be a közös gondolkodásba.

Másrészt a stratégia megvalósítása során a kapcsolódó tájékoztató, tanácsadó tevékenység bárki számára azonos feltételek szerint (pl. térítésmentesen stb.) elérhető, a pályázatok kezelése, kiválasztása és ellenőrzése során azonos feltételrendszer érvényesül. E két esetben maximálisan alkalmazott alapelv az egyenlő bánásmód elve!

A HFS tartalmi elemeit illetően, a valamilyen szempontból kedvezőtlen/hátrányos helyzetben lévő társadalmi csoportok (különösen a tartósan munkanélküliek az egyik legfőbb célcsoport a stratégia szempontjából) lehetőségeinek bővítése a munkahelyek teremtését és/vagy önfoglalkoztatást segítő támogatások formájában is megjelenik.

A Stratégiának e mellett fontos eleme a kistélepüléseken elérhető infrastrukturális és alapszolgáltatási fejlesztések ösztönzése és támogatása, hogy a valamilyen szempontból kevésbé mobil közösségek is helyben megfelelő színvonalon tudják azokat elérni.

A HACS ösztönzi a CLLD alapon szerveződő közösségek megalakulását a 10 000 főnél magasabb lakosságszámú városokban és részvételüket a TOP PLUSZ intézkedéseinek releváns beavatkozásaiban, különösen az élhető települések, szociális város rehabilitáció tematika mentén.

A HACS érintett partnerként továbbra is közreműködik a Magyar Élelmiszerbank Egyesület által a Békéscsabától – Szarvasig terjedő területen megvalósuló élelmiszermentő mintaprogramban, mely a rászoruló társadalmi csoportokat és a környezeti fenntarthatóságot egyaránt támogatja.

4.2 Fenntarthatóság és környezetvédelem

A HFS-nek olyan tevékenységeket kell támogatnia, amelyek tiszteletben tartják az EU éghajlat- és környezetvédelmi normáit, prioritásait, és előtérbe helyezik a fenntarthatósági alapelveket, és hozzájárulnak megvalósulásukhoz.

A LEADER HACS-ok jelentős szereppel bírhatnak a mikroközösségek életében, és a folyamatosan fejlődő szemléletformáló képességük segítségével olyan tudással ruházhatják fel a lakosságot, amelynek köszönhetően annak környezettudatossága fokozódik (pl.: hulladék-felhalmozás csökkenés). A digitális világ térnyerésével és az információ terjedésének sebességével a tudatos vásárlás a fiatalabb generációra jellemzőbb inkább. Azonban megfelelő időben és helyzetben, továbbá a megfelelő stratégia alkalmazásával az idősebb generációhoz tartozók is bevonhatóak e körbe, és ha még kis lépést is tesznek, akkor is tettek egy lépést.

Ebben az alfejezetben szükséges megadni, hogy miként valósulnak meg a fenntarthatósági- és a környezetvédelmi szempontok a HFS tervezése és megvalósítása során.

A Stratégia legfőbb céljai (turisztikai potenciál kihasználása, helyi termékek előállítása, vidéki örökség megőrzése, társadalmi tőke növelése) a térség természeti adottságaira és értékeire alapozottak, illetve azokhoz szorosan kapcsolódnak, ezért elemi érdek ezen értékek fenntarthatóságának biztosítása.

A környezeti fenntarthatóság, mint horizontális elv van jelen a Stratégiában, szinte minden intézkedés esetében kiválasztási kritérium, egyes intézkedések esetében (Térségi turizmus fenntartható fejlesztése, Szemléletformáló akciók, programok) tematizálja a támogatható tevékenységeket.

A HACS által megvalósítani tervezett együttműködési és saját projektek mindegyike alapvetően a térség meglévő természeti adottságaira épít (helyi termékek pozicionálása a helyi gazdaságban, aktív turizmus, slow turizmus, térségi hálózatépítés a turisztikai szektor szereplői és a helyi termelők között).

A HACS érintett partnerként közreműködik a Magyar Élelmiszerbank Egyesület által a Békéscsabától – Szarvasig terjedő területen megvalósuló élelmiszermentő mintaprogramban, mely a rászoruló társadalmi csoportokat és a környezeti fenntarthatóságot egyaránt támogatja.

5. A 2014-2020-as programozási időszakra és az átmeneti időszakra (2021-2022) vonatkozó HFS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések

Kérjük, hogy a jelen fejezetben szerepeltessék a HACS tervezési területét illetően a 2014-2020-as programozási időszakra és az átmeneti időszakra (2021-2022) vonatkozó HFS eredményeit, különös tekintettel a következőkre:

- Eredményes intézkedések: HACS működési tevékenységek és sikeres HF-ek indoklással.
- Továbbfejlesztendő intézkedések: HACS működési tevékenységek és sikeres HF-ek indoklással.
- Eredménytelen intézkedések: HACS működési tevékenységek és sikeres HF-ek indoklással.

Az újonnan alakuló HACS-okat arra kérjük, hogy a korábbi tapasztalatok tekintetében mindenképpen vegyék fel a kapcsolatot az IH-val, a tervezési területen korábban illetékes HACS-al és a helyi szereplőkkel.

A HACS 2014-2020-as Helyi Fejlesztési Stratégiája (a továbbiakban: HFS) 20 települést érintett, melyek közül 19 a 2023-2027-es időszakban is együtt kíván működni, az előző időszak eredményeire és tapasztalataira így hatékonyan támaszkodhatunk.

A 2014-2020-as HFS-ben megjelölt fő célkitűzések és az azokhoz rendelt intézkedések révén a Község a következő eredményeket kívánta elérni:

- a turisztikai potenciál kihasználása (munkahelyek teremtése, a térségben eltöltött vendégéjszaka szám növelése évente 1%-kal);
- a helyi termékek jobb piaci pozicionálása (munkahelyek teremtése);
- a kistépüléseken elérhető üzleti szolgáltatások és termékek mennyiségi és minőségi javulása (legalább 4 000 helyi lakos elérése)
- településfejlesztés –települések infrastruktúrájának és közszolgáltatásainak mennyiségi és minőségi javulása
- a vidéki örökség megőrzése a helyi szereplők és lakosság bevonásával

- aktív, innovatív, kooperatív helyi társadalom megteremtése a helyi szereplők és a lakosság bevonásával (legalább 700 fő elérése).

A HFS-ben rendelkezésre álló fejlesztési források a helyi szintű döntések alapján 125%-ban lekötésre kerültek (2023 áprilisi adat), a tényleges kifizetések ezidáig 70%-os arányban teljesültek (2023 májusi adat). Az összes fejlesztési forrás 60%-a közvetlenül gazdaságfejlesztési célokat szolgált.

A támogatott projektek adatait és azok előrehaladását (2023. május 31-i állapot szerint) jogcímenkénti bontásban a sz. melléklet mutatja be.

A HFS-ben nevesített számszerűsíthető eredmények alapján elmondható, hogy a HFS keretében végrehajtott intézkedések mindegyike eredményes volt, a vállalt indikátorok teljesültek.

Összesen 45 db új munkahely (25 db főállású és 20 db félállású) létesül(t), az egy új munkahelyre jutó támogatás összege átlagosan 9,3 millió Ft, a tervezett indikátor mutató (legalább 3 db új munkahely) több, mint tízszeres mértékben teljesült. (A HFS-nek közvetlenül munkahelyteremtő intézkedései nem voltak. A fő cél az volt, hogy a Stratégia keretében elnyert támogatások oly módon segítsék a nyertes projektgazdák versenyképességét és tevékenységét, hogy a fejlődés révén új munkahelyeket tudjanak teremteni, melyek a támogatási program lejártát követően is fenntarthatóak.)

A térségben eltöltött vendégéjszakák számának évi 1%-os növekedése a vizsgált időszakban (2018-2022) a 2020-2021-es évek kivételével megvalósult. A 2020-21-es évek negatív előjelű eredménye egyértelműen a COVID-19 világjárvány hatásaira vezethetőek vissza, mely akár vis maior-ként is értékelhető. A pandémia ugyanakkor a térségre túlnyomórészt jellemző önálló szállásegységek népszerűségét és az irántuk jelentkező keresletet tovább növelte!

Az ún. közösségi célú komplex projektek révén az egyes fejlesztésekbe, illetve a fejlesztésekhez szervesen kapcsolódó közösségi tevékenységekbe, programokba bevont szereplők száma mutató 2023. május 31-i állapot szerint 500 %-ban teljesült.

Amennyiben a számszerűsíthető mutatókat a HFS ún. nem számszerűsíthető céljaival együtt vizsgáljuk, az eredményességet illetően árnyaltabb képet kapunk, ugyanakkor a kiértékelés a vonatkozó helyi felhívások (HF-ek) továbbfejlesztését is előíranyozza.

A szálláshelyek fejlesztésére irányuló felhívások esetében az elsődleges célkitűzéssel ellentétben a már működő szálláshelyek minőségi javulása 70%-os arányban valósult meg, az intézkedés további specifikációja indokolt, figyelembe véve az MTÜ által 2021-től életbe léptetett egységes minősítési rendszert is; (18 db működő szálláshelyen 182 db férőhely fejlesztése áll szemben 15 db új szálláshelyen fejlesztett 77 db férőhellyel).

A támogatott, szálláshelyhez nem kötött aktív turisztikai szolgáltatások, ill. falusi-és agroturisztikai szolgáltatások száma nem érte el a tervezett eredményt, a beavatkozás azonban – a térség vendégforgalmának mutatóit és jellemzőit figyelembe véve – nem elhagyható! Az intézkedés hatékonyságát új, térségi szintű hálózatfejlesztést is támogató intézkedés beemelésével kívánjuk javítani.

A helyi termékek előállítása és értékesítése esetében a kistermelői, őstermelői formában végzett tevékenységek támogatása összegszerűségben elmaradt a vállalkozási formában végzett tevékenységektől, darabszámban ugyanakkor meghaladta azt. A tervezett eredmény részben valósult meg, így az intézkedés alapvetően kiegészítő jellege, ill. a turisztikai ágazattal történő összekapcsolása is csak részben érvényesülhetett, az intézkedés megbontása indokolt az igényelhető támogatási összegek, az értékelési szempontok és a jogosultak köre szerint.

A vidéki örökség megőrzése és az aktív, innovatív, kooperatív helyi társadalom kialakítása a helyi szereplők és lakosság bevonásával helyi felhívások a nem számszerűsíthető célok tekintetében eredménytelennek tekinthetők, ugyanakkor a célokat tekintve (különös tekintettel a helyi épített, tárgyi, táji-természeti stb. értékekre és a környezeti fenntarthatóságra) a HFS intézkedései közül nem elhagyhatóak, egyrészt további specifikáció indokolt a konkrét beavatkozásokat illetően, másrészt a HACS működési tevékenysége keretében célzott előkészítés (animáció és projektgenerálás) szükséges.

Vizsgálni érdemes és szükséges az elért eredmények földrajzi megoszlását, különös tekintettel arra, hogy a térség öt 10 000 főnél magasabb lakosságszámú városa a megelőző időszakokhoz képest csak külterülettel volt jogosult részt venni a programban, s ez a 2023-2027-es időszakban is így lesz, illetve hogy a kedvezményezett és a nem besorolt járási településeinek eltérő mértékű, alacsony támogatási intenzitás mellett igényelhetek támogatást az ügyfelek!

Nyilvánvalóan kimutatható az összefüggés a nagyobb számú és/vagy tőkeerősebb vállalkozással és/vagy aktív civil szervezetekkel rendelkező nagyobb, (értse 2000 fő fölötti lakosságszámú) települések jobb (több, mint nyolcszoros) forrás szerző képessége között, illetve vélhetően a HFS offenzív stratégiai modellje is a fejlődőképesebb térségekben tevékenykedő szereplőknek kedvezett.

A települések között komoly eltérések mutatkoznak a benyújtott és a megvalósult projektek számát és támogatási igényét tekintve is.

5 db 2000 főnél kevesebb lakosú település nem részesült támogatásban, sőt még pályázatok benyújtására sem került sor!

Figyelemre méltó, hogy a 10 000 főnél nagyobb lakosságszámú városok külterületein valósult meg 29 db támogatott projekt, ide érkezett a forrás 36%-a. Ez jelzi egyrészt, hogy e települések külterületein komoly fejlesztési igények mutatkoznak, illetve a kiterjedt tanyavilág, és a lakó-és üdülő övezetek fejlesztése továbbra is potenciált rejt.

Az ún. turisztikai célú intézkedések keretében támogatott 35 db kérelemből 31 db két településen, Békésszentandrás és Szarvason valósult meg.

A településfejlesztési és közösségi célú projektek megoszlása jóval egyenletesebb képet mutat, 32 db pályázat 13 településen valósulhat meg (ide értve az IH rangsorra vár állapotú projekteket is), köszönhetően nem utolsósorban annak, hogy az ún. közös helyi felhívás sablon alapján 2021-2022-ben meghirdetett pályázatok 95%-os támogatási intenzitás mellett váltak elérhetővé az önkormányzatok és civil szervezetek számára.

Az előző időszakban újonnan csatlakozott települések (Csabaszabadi, Csorvás, Gerendás) közül egyelőre csak Csorvás tudott „integrálódni” (5 db támogatott/benyújtott kérelem), Csabaszabadi és Gerendás községek esetében fokozottabb jelenlét és magasabb mértékű támogatás biztosítása szükséges.

A HFS külön intézkedésként nevesítette a *Közösségi szinten irányított városi fejlesztések (CLLD) TOP 7.* prioritást, melynek keretében akcióterületünk valamennyi városában alakultak helyi akciócsoportok, akik kidolgozták és végrehajtották Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégiájukat (HKFS).

Összességében elmondható, hogy a HFS végrehajtása során az Akciócsoport ösztönző szerepe hatékonyan működött, hiszen a forráskeret 125%-ban lekötésre került. Ennek elérése ugyanakkor a korábbi időszakhoz képest több ráfordítást igényelt az Egyesület és a munkaszervezet részéről, mivel a viszonylag kis keretösszeggel meghirdetett felhívásokra első alkalommal bizalmatlanul reagáltak a célcsoportok.

Az animációs tevékenységet illetően tapasztalat, hogy a működési költségek előfinanszírozásával járó problémák (2016-2017) jelentős kapacitásokat vontak el a szakmai munkától a programidőszak első felében. Tekintettel arra, hogy e kérdés a következő időszakban a tag önkormányzatok által nyújtott előfinanszírozási támogatással megoldott, a szakmai munka minőségi javulása várható.

Az animációs tevékenységben és a HFS intézkedéseiben is nagyobb teret kívánunk adni a jó gyakorlatok megismerésének és a kísérleti programoknak, valamint a nem kizárólag számszerűsíthető, hanem elsősorban minőségi javulást eredményező fejlesztéseknek.

6. Külső koherenciák azonosítása

Ebben a fejezetben kérjük, hogy mutassák be, milyen külső koherenciák vannak jelen a HFS tervezésekor a tervezési területük tekintetében, valamint miként kívánják biztosítani az egyes OP-któl, támogatási konstrukcióktól való lehatárolásokat a kettős finanszírozás elkerülésének érdekében. (Gondoljanak pl. a Területi Operatív Program Pluszra vagy a Magyar Falu Programra.)

A LEADER HACS-ok más operatív programokkal való lehatárolása részletesen leírásra került a KAP ST 4.5 Az EMVA és a vidéki térségekben működő egyéb uniós alapok közötti koordinációnak és hatáskör-elhatárolásnak, valamint az említett alapok egymást kiegészítő jellegének felülvizsgálata fejezet keretében.

Alapvetően azon projektek kizárását kérjük, amelyek hatályos támogatói okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszeréből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán - a tervezett HF-ekre történő támogatási kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében. Ez alól kivételt képez, ha a HF-re benyújtandó fejlesztési igény a korábban fejlesztett tevékenység minőségi fejlesztésére irányul a korábbi projekt eredményeinek fenntartásával. A korábbi pályázati konstrukciók bemutatását és a HF-től való lehatárolását a megalapozó dokumentumban vagy a projekt adatlapon lesz majd szükséges bemutatni.

Kérjük, hogy szerepeljen néhány releváns cél a 2021. január 1. és 2027. december 31. közötti időszakra vonatkozó Partnerségi Megállapodásban foglaltak közül.

Felhívjuk a figyelmet, hogy Magyarország nem él a több alaptól finanszírozandó LEADER/CLLD lehetőségével, azonban a lehatárolások vizsgálatakor kiemelt figyelmet kell fordítani a Területi Operatív Programok CLLD projektjeire.

(Külső koherencia: a HFS megvalósulására ható más OP intézkedéseket felsorolás szinten a sz. melléklet sz. táblázata mutatja be??? csak ha szükséges)

Tekintettel arra, hogy a HACS illetékességi területe 4 járás területére terjed ki egészben és/vagy részben, a következő tervezési szint, melyhez való illeszkedés az illetékességi terület szempontjából értelmezhető, a megyei területfejlesztési koncepció, illetve integrált területi program (ITP), melynek végrehajtása alapvetően a TOP PLUSZ Operatív Programra alapozott.

A két fejlesztési dokumentum fő céljai összhangban vannak egymással, a különbség a HACS által tervezett beavatkozási területek, módok és mértékek különbözősége, illetve hogy módunkban áll valamennyi szférához tartozó helyi szereplő bevonására a végrehajtásban.

A megyei stratégiai dokumentum esetében a jövőképet meghatározó elem a népességmegtartás képességének növelése a települési és környezeti feltételek javításával és a gazdaság dinamizálásával. Miután az átfogó célok a két fejlesztési dokumentum esetében illeszkednek, az ezek eléréséhez kijelölt beavatkozási területek közötti összhang is biztosított, a LEADER HFS kiegészítő jellege által.

A Stratégia tartalmát (a tényleges beavatkozási területeket) alapvetően meghatározza a kiegészítő jelleg: a más, nagyobb volumenű fejlesztések generálását és működtetését elősegítő projektek támogatása. Különösen igaz ez az életminőség növelése átfogó cél eléréséhez rendelt települési infrastruktúra és alapszolgáltatás fejlesztés intézkedés esetében, ahol a KAP ST RD43_R02_LOC_73 - Vidéki infrastrukturális fejlesztés kistélepüléseken c. beavatkozás, valamint a TOP PLUSZ 2.1. Élhető megye prioritás beavatkozásai jelentik a fő eszközt a kívánt célok és eredmények eléréséhez.

A HFS elsősorban a pályázati felhívás és projektszintű lehatárolásokat részesíti előnyben annak érdekében, hogy ne a programszinten rögzített és így nehezen módosítható, rugalmatlan feltételek határozzák meg egyes felhívások és projektek támogathatóságát, csökkentve annak kockázatát, hogy célcsoportok, fejlesztési igények maradnak finanszírozás nélkül a rugalmatlan szabályok miatt.

A szükséges lehatárolások továbbá a LEADER alapelvek érvényesítésével is elérhetőek (különösen szférák és/vagy ágazatközi együttműködések stb.).

A konkrét lehatárolásokat a Cselekvési terv tartalmazza.

A Cselekvési terv intézkedéseinek kapcsolódása a 2021-2027-es Partnerségi Megállapodás releváns célkitűzéseihez:

1. szakpolitikai célkitűzés – Versenyképesebb és intelligens Európa (A vállalkozások technológiai és szervezeti megújulásának támogatása; Korszerű digitális megoldások, technológiák, platformok, és szolgáltatások bevezetése és elterjesztése) – I. és III. intézkedések

2. szakpolitikai célkitűzés – Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa (Épületenergetikai beruházások támogatása önkormányzati és vállalkozási ingatlanokon, valamint energiatakarékos, digitális és okos technológiák elterjesztése; A hulladékképződés megelőzése, hulladékcsökkentés, erőforrás-hatékonyság javítása, újrahasználat, javítás és újrafeldolgozás, a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási rendszer minőségi fejlesztése, lakossági szelektív gyűjtés megerősítése) – VI. és VII. intézkedések

4. szakpolitikai célkitűzés - Szociálisabb és befogadóbb Európa (foglalkoztatás javítása) – I., III. és IV. intézkedések

5. szakpolitikai célkitűzés – A polgárokhoz közelebb álló Európa (vidéki térségek, a falvak, kistélepülések népességmegtartó képességének erősítése) – V., VI. és VII. intézkedések

7. Helyzetfeltárás

7.1 Helyi és helyzeti energiák bemutatása

Ebben az alfejezetben szükséges bemutatni a tervezési terület tényleges adottságait, az akcióterületnek a HFS szempontjából lényeges jellemzőit. Helyzeti energiák alatt a földrajzi fekvésből adódó előnyöket értjük, míg helyi energiáknak a települések fejlődését lokálisan (kizárólag „helyben” elérhető) élénkítő adottságokat nevezzük. (Max. 10 000 karakter, ami hozzávetőlegesen 8 oldal)

Gondoljanak a HFS szempontjából releváns elemekre:

- Térszerkezeti adottságok: a nagyváros közelsége, potenciális fejlesztési centrumok, aprófalvak stb.

A térség Békés vármegye középső részén helyezkedik el, kelet-nyugati irányban csaknem a román határtól Jász-Nagykun Szolnok vármegyéig gyakorlatilag átszeli a megyét.

Az Akcióterület települései a békéscsabai, békési, gyomaendrődi és szarvasi járásokhoz tartoznak. A 290/2014. (XI.26.) korm. r. 2. sz. melléklete alapján az utóbbi három a kedvezményezett járások közé tartozik, a békéscsabai nem besorolt. A 105/2015. (IV.23.) korm. r. alapján Csabaszabadi község, bár a békéscsabai járáshoz tartozik, mivel társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett település, a fejlesztési célú támogatásokhoz való hozzáférés tekintetében a kedvezményezett járásokhoz tartozó településekkel azonos elbírálásban részesül.

A teljes lakosság 51%-a, a jogosult lakosság 71%-a él kedvezményezett településen. Az akcióterület négy 10 000 főnél magasabb lakosságszámú városa (a megyeszékhely Békéscsaba, Békés, Gyomaendrőd és Szarvas járásközpontok) csak külterülettel jogosult a programban való részvételre, azonban tekintettel mezőváros jellegükre, kiterjedt tanyavilágukra és mikro-térségi, sőt térségi szinten betöltött közigazgatási, oktatási, gazdasági és kulturális szempontból meghatározó szerepükre, valamint a korábbi és meglévő együttműködésekre, a tervezési terület szerves részét képezik.

A városok vonzaskörzetei:

Békéscsaba: megyeszékhely, a köz-és üzleti szolgáltatások tekintetében is abszolút központi szerepet tölt be, közlekedés szervezési szempontból is elsődleges helyet foglal el, foglalkoztatási szempontból vonzaskörzete eléri az 50 km-t. Belső elérhetősége jónak mondható, külső elérhetősége több évtizedes elmaradás után az M44 autópályát épülésével 2019 őszén óriási mértékben javult, 2025-től közvetlen autópálya elérési ponttá válik. Szűkebb vonzaskörzete: Telekgerendás, Csorvás, Gerendás, Csanádapáca, Kétsoprony, Csabaszabadi, Murony, Kondoros, Békés!

Békés: a békési járás járásközpontja, a kapcsolódó közszolgáltatásokkal, oktatási, gazdasági, közlekedési csomópont, szűkebb vonzaskörzete: Tarhos, Mezőberény! Belső elérhetősége jó, 10 percen belül elérhető a megyeszékhely és a 47-es, illetve 44-es főútvonalak.

Mezőberény: nemcsak lakosságszáma miatt, oktatási, kulturális, gazdasági értelemben is a békési járás 2. legjelentősebb települése, szűkebb vonzaskörzete: Kamut, Csárdaszállás. Belső és külső elérhetősége is jónak mondható, a 47-es főútvonal mentén fekszik.

Gyomaendrőd: a korábbi szarvasi kistérség 2. legnagyobb települése, majd a gyomaendrődi járás önállóvá válásával járásközpont, szűkebb vonzaskörzete: Hunya, Csárdaszállás. Belső és külső elérhetősége jónak mondható, de fejlesztendő.

Szarvas: az akcióterület legnyugatabbra fekvő települése a 44-es főútvonal mentén, ezáltal külső elérhetősége a legjobb, belső elérhetősége jónak mondható. Gazdasági és kulturális értelemben Békéscsaba mellett az akcióterület – és a megye! - legfejlettebb települése. Vonzaskörzete: Békésszentandrás, Örménykút, Csabacsúd, Kardos, Kondoros.

Az Akcióterület 15, teljes területtel jogosult települése között aprófalvak, és több ezres, városi rangú települések is találhatóak. (A települések lakosság adatait a sz. melléklet sz. táblázata mutatja be.)

A települések szerkezetére az Alföldön gyakori sakktábla elrendezés jellemző.

A járásközpontok elérése minden település esetében jónak mondható, a megyeszékhelyé kevésbé, **a helyközi közlekedés fejlesztése mind infrastrukturális, mind szervezési szempontból indokolt**, egyrészt a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása, másrészt az ingázás miatt.

A térség közúthálózata mennyiségi szempontból megfelelő, minőségi szempontból rendkívül hátrányos képet mutat. Tény ugyanakkor, hogy a 47-es főútvonal jelentős részének teljes felújítását követően 2019 őszén majd 2021 januárjában átadásra került az M44-es gyorsforgalmi út teljes megyei szakasza, így az akcióterület elérhetősége több évtizedes lemaradás után óriási mértékben javult.

- **Környezeti adottságok:** természeti erőforrások, táji értékek, termőhelyi- és vízgazdálkodási adottságok, épített környezet értékei, környezeti problémák stb.

A térség földrajzilag egységes, az Alföld nagytáj része, területe a Berettyó-Körös vidék és a Körös-Maros köz találkozásánál, 4 kistáj területén fekszik: északról a Körös-menti sík, középen a Békési-sík, délről a Békési-hát, nyugatról a Körös-szögi kistajak érintik. **Felszíni vizekben gazdag, jelentős részben a Kettős és a Hármás Körös vízgyűjtő területén helyezkedik el, mintegy 65 folyókilométer szeli át.** Területén több tucat holtág – köztük hazánk 5. legnagyobb állóvize, a Kákafoki – holtág (más néven Holt-Körös) – és vízfolyás, csatorna található.

Tájképi elemeit nagyrészt a folyók, illetve a folyószabályozások alakították ki. A folyók és holtágaik – melyek Magyarország legtisztább vizű folyói – állapotában, hasznosításában (vízgazdálkodás, halgazdálkodás, horgász –és vízi turizmus) jelentős különbségek mutatkoznak.

A térség geológiai adottságainak köszönhetően **a felszín alatti vízkészlet is jelentős.** Az itt található termálvíz alapvetően alkáli hidrogénkarbonátos hévíz, helyenként huminsavat, fluoridot és jódot is tartalmaz, összetételtől függően számos egészségügyi probléma (nőgyógyászati panaszok, ízületi betegségek, bőrbetegségek, idegrendszeri panaszok stb.) kezelésére alkalmas. Energetikai célú hasznosítására is vannak már példák, de egyelőre főként gyógyvízként történő hasznosítása megoldott. Békéscsabán, Békésen, Gyomaendrődön, Mezőberényben és Szarvason is működik termálfürdő, Mezőberény kivételével gyógyfürdőként.

A tervezési **területen jelentős tömegű természeti, táji érték, Natura 2000 és védett természeti terület található.** (lásd sz. melléklet).

A regionális és országos jelentőségű tájképvédelmi területek főként a folyók mentén, illetve a Nemzeti Parkhoz tartozó területeken találhatóak (lásd: ... sz. melléklet sz. ábra).

A Körösök vidékének egységes természeti, tájképi és kultúrtörténeti területként történő fejlesztéséért tevékenykedő Körösök Völgye Natúrpark **2015 óta elismert Natúrpark**ként működik. A Natúrpark folyók vonalát a román határtól a Tiszáig követő működési területe a HACS 8 településére terjed ki.

Az akcióterület a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóságának illetékességi területén helyezkedik el, a szervezet székhelye Szarvason található. A Körös-ártér és a Csorvási löszgyep (az Erdélyi hérics egyetlen magyarországi virágzó helye) által érintett négy település értékei a Nemzeti Park részét képezik, csakúgy, mint hazánk legnagyobb arborétuma, a Szarvasi Pepi-Kert. **Az akcióterület 19 településén közel 900 db egyedi tájérték található** a Nemzeti Park gondozásában elkészült tájérték kataszter alapján (forrás: www.kmnp.hu), ezen értékek ismertsége azonban a helyi közösségeken belül is alacsony!

Mind gazdasági, mind kulturális szempontból meghatározó, hogy **az akcióterület gyakorlatilag teljes területe egyértelműen mezőgazdasági térség**. Az erdőszűltség alacsony (2,5%), néhány település (főként a városok) környékén találhatóak ipari hasznosítású területek.

Az éghajlati adottságok (csapadék, napsütéses órák száma, középhőmérséklet – száraz kontinentális) kedvezőek a mezőgazdasági termelésnek. Az évi középhőmérséklet 10°C fölötti, a napsütéses órák száma évi mintegy 2400 óra.

Az akcióterületen kiváló minőségű termőföldek találhatóak, átlagos értékük 30-40 AK. A gyeplélelő és szántóföldek aranykorona értéke a dél-békési legjobb földekével azonos az akcióterület mintegy felén.

A mezőgazdasági **művelési ágak közül a szántó részesedése a legnagyobb (95%)**, a szőlő gyümölcsös (0,5%), gyeplélelő (3,8%), kertészeti hasznosításban a területek kevesebb mint 1%-a áll.

A szántóföldi növénytermesztésben a takarmánynövények mellett az élelmezési célú növénytermesztés is hangsúlyos, azonban **az alapanyag túlnyomó többsége feldolgozatlan formában hagyja el a térséget** (jelentős rész exportra kerül), mivel a feldolgozóipar (pl. malomipar) és az állattenyésztés a rendszerváltást követően fokozatosan leépült, a meglévő kapacitások egyelőre kihasználatlanok. Az állattenyésztés, bár nagyon lassú bővülést mutat, elmarad a potenciáltól.

A térségben **az alternatív energia fajták viszonylag bőségben vannak, különösen igaz ez a napenergia és a termál energia esetében**. A nagyarányú szántóföldi növénytermesztés kapcsán alternatívaként merülhet fel az így keletkező melléktermék biomasszaként történő hasznosítása, illetve a szélenergia hasznosítása, melyek azonban épp a meghatározó mezőgazdasági termelés esetleges veszélyeztetése miatt kockázatokat is rejtenek magukban.

Általánosságban elmondható, hogy a térség alacsony tőkevonzó és innovációs képessége nem kedvez a még mindig viszonylag magas beruházási költségekkel és hosszabb megtérülési idővel járó fejlesztéseknek, illetve a lakosság, és főként a gazdálkodói réteg alulinformált és alul motivált a környezeti fenntarthatóság elsődlegessé válásához.

Mivel **az akcióterület számottevő ipari bázissal nem rendelkezik**, az e tevékenységekből származó intenzív szennyeződés nincs jelen. A vidéki életformákból adódóan a természeti adottságok kevésbé drasztikusan változtak, a levegő-és zajszennyezés a mezőgazdasági termeléssel járó gépmozgásokból, anyagszállításból és az egyre növekvő közúti járműforgalomból adódik (az akcióterület tranzitfolyosó Románia és Budapest között). Ez utóbbi a főútvonalak mentén fekvő településeken elérhető életminőséget rontja.

A többnyire nehezen elfogadható gazdasági elmaradottság pozitív hatásaként értékelhető a kevésbé károsult természeti környezet, amely a XXI. században válik gazdasági erőt jelentő tényezővé. A természet értékeinek – vízvilág, madár-és növényvilág – felfedezésére alapozható turisztikai kínálat és az egészséges élelmiszerek érdeklődésre és vevőkre találnak az iparosodott településeken, környezeti szennyeződésekkel terhelt életet élő hazai és külföldi látogatók között.

de!!! szarvasi járás turisztikai trendjeinek hatása a társadalmi és környezeti fenntarthatóságra!!!

Ugyanakkor **az éghajlat változás kihívásai egyre nagyobb mértékben befolyásolják a termelést és a termőföldeket, általában a természeti javak fenntartható használatát**. A csapadékeloszlás évről-évre

egyre nagyobb egyenetlenségeket mutat éven belül és évek között is. Ennek következtében előfordulnak hosszú aszályos időszakok, illetve esős terminusok. Az előbbi esetben a szárazság és az öntözés problémája, utóbbiban a belvíz károk kezelése, a belvízelvezetés kérdése merül fel. (Békésszentandrás, Szarvas, Csabacsúd, Örménykút, Gyomaendrőd, Mezőberény, Békés, Békéscsaba, Tarhos belvízveszélynek fokozottan kitett települések, mely a mezőgazdasági károk enyhítésén kívül a települési infrastruktúra fejlesztésének szükségességét is felveti a falvak és városok esetében.) A kései és korai fagyok szintén hatással vannak a mezőgazdaság teljesítő képességére.

Az akcióterület természetvédelmi és tájképvédelmi szempontból gazdag öröksége a mezőgazdasági és turisztikai hasznosítás esetében szükségessé teszi a fenntarthatóság szempontjainak érvényesítését a mezőgazdasági és az ipari termelésben, valamint a köz-és üzleti szolgáltatások energiaszükségletének biztosításában egyaránt, mind a felhasznált energia mind pedig a kibocsátott káros anyag, illetve keletkező nem hasznosítható szemét mennyiségének csökkentése kapcsán. Ehhez elsődlegesen szemlélet formálásra és az innovatív és/vagy adaptív képességek fejlesztésére van szükség.

Egyértelműen a negatív környezeti hatások között szerepel a szerves és műtrágya használat közvetett hatása, a települési diffúz szennyezések (szikkasztás, állattartás, belterületi csapadékvíz beszivárgás), a kommunális hulladéklerakókról történő csapadékvíz beszivárgás, az állattartó telepek trágyatárolói miatti nitrát szennyezés, a szennyvízcsatorna hálózatok kiépítetlensége (2020-ban átlagosan még mindig 50% alatti, 2013 óta 5%-os javulás figyelhető meg).

A támogatási forrásoknak köszönhetően az állattartó telepek korszerűsítésére is több helyen sor került, de még nem éri el a kívánatos szintet, illetve sajnálatos rossz tapasztalat, hogy a fejlesztéseket nem a fenntartható szemlélet motiválja, csak a szankcionálás elkerülése ösztönzi. Ennek tudható be, hogy kevés példaértékű kivételtől eltekintve nem hasznosul az a biogáz sem, amely megfelelő technológia alkalmazásával energiaként felhasználható volna a termelő üzemekben, jelentősen csökkentve az energiaköltségeket.

- Kulturális erőforrások: például hagyományok, kulturális örökség, humán erőforrás, tudás, a lokalitáson túlmutató turisztikai attrakcióvá fejlesztett adottságok.

A térség hagyományai egyrészt az agráriumhoz, a falusi életmódhoz, a paraszti kultúrához, illetve a Körös folyók mentén fekvő településeken a vizes élőhelyekhez és az itt élő nemzetiségek szokásaihoz kötődnek szorosan.

A helyi kulturális élet főszereplői egyrészt a hagyományőrző, kulturális tevékenységet végző civil szervezetek (1065 bejegyzett egyesület és alapítvány 2022-ben), akik az értékőrzés, a főként helyi jelentőséggel bíró programok, rendezvények kezdeményezői és lebonyolítói, de némelyek térségi, regionális, országos, vagy akár nemzetközi szintű rendezvények, fesztiválok társszervezői is.

A térségben több tucat, a helyi társadalomnak és az ide érkező vendégeknek egyaránt kikapcsolódási és szórakozási lehetőséget biztosító, többnyire a térségben hagyománnyal bíró **mezőgazdasági létformákhoz kötődő gasztronómiai rendezvényre, kulturális fesztiválra** kerül sor minden évben.

Az Akcióterület (és a megye) legismertebb gasztronómiai fesztiválja, egyben legfőbb turisztikai attrakciója a Békéscsabai Kolbászfesztivál. Említésre érdemes a Szarvasi Szilvanapok rendezvénysorozata és a Gyomaendrődi Sajt-és Túrőzfesztivál.

A vidéki létformákat, a vidék népművészetét és a települések hosszú történetét ünnepli méltó módon több más, szintén ismertebb rendezvény: Berényi Napok, Békési Madzagfalvi Napok, Kondorosi Betyárnapok. **A kisebb települések saját ünnepei is főként az agráriumhoz köthetőek:** Csabacsúdi Kukorica Nap, Gerendási Hársfa fesztivál, Csabaszabadi Alma Nap, Aratónapok, lovas napok, stb.

A gasztronómiához kötődnek a térség tradicionális és jól ismert élelmiszeripari termékei is, melyek közül több a kiemelkedő nemzeti értékek, sőt, a Hungarikumok táborát erősíti. Ezek a Békésszentandrás és Szarvas környékén fellelhető Alföldi kamillavirágzat, a Csabai kolbász vagy Csabai vastagkolbász, az akácméz, mely számos térségi méztermelő kínálatában megtalálható, a magyar szürke szarvasmarha, melynek legnagyobb állománya az akcióterületen a Körös-Maros Nemzeti Park gazdaságában található, vagy a Békési szilvapalinka.

Magasabb szellemi-művészeti élményeket kínál egyebek mellett a Békés-Tarhosi Zenei Napok fesztiválja, a városi Művelődési és Kulturális Központok és Könyvtárak rendezvényei, a Békéscsabai Jókai Színház és a Szarvasi Cervinus Teátrum színházi évadai, a tavaszi és nyári irodalmi és zenei fesztiválok, a Múzeumok (köztük a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum és Emlékház, a szarvasi Ruzicskay Alkotóház, az ország egyetlen nyomdaipari múzeuma, a gyomaendrődi KNER Múzeum) valamint a számos kiállító és gyűjteményes hely.

A mezőgazdasági hagyományok a kulinaritás mellett **a vizes élőhelyek tradicionális létformáját őrző tevékenységekben** is jelen vannak. A térségben hosszú hagyománya és komoly kultúrája van a kézműipari tevékenységeknek. A nádból, fűzfából, bőrből, agyagból készülő használati és dísz tárgyak napjainkban sem csak a civil alkotóműhelyekben készülnek, az idősebb generációk között még élnek e mesterségek (keramikus, bőrműves, kosár-és gyékényfonó, fafaragó, szövő stb.) és jelentős tudást, kulturális tőkét képviselnek. **A térség népi-és iparművészei közül nyolcan kapták már meg a Népművészet Mestere díj kitüntetését, közülük hatan még ma is aktívak. ELLENŐRIZNI!**

Az itt élő **nemzetiségek (németek/svábok, szlovákok, romák)** saját szokásaikkal, örökségükkel szintén gazdagítják a térség kultúráját. Különösen a nagyszámú szlovák közösség őrzi nyelvi és kulturális szokásait. A 2011-es népszámlálási adatok szerint a népesség 9,7 %-a szlovák nemzetiségű, a legnagyobb arányú közösségek Csabacsúdon, Csabaszabadiban, Gerendáson, Kardoson, Kétsopronyban, Kondoroson, Örménykúton, Szarvason és Telekgerendáson élnek. A szlovák nemzetiség nyelvi-kulturális örökségének megőrzésében fontos tényező, hogy a térség több óvodájában, általános és közép iskolájában zajlik szlovák nyelvű oktatás, Szarvason szlovák nemzetiségi színház is működik. A roma nemzetiség – a magukat annak vallók adatai alapján – a népesség alig 2%-át teszi ki. E közösségek a városokban, Békésen (7%), Mezőberényben (5,4%), Gyomaendrődön (4,5%), Szarvason (2,9%), Örménykúton (2,7%), Csárdaszálláson (1,7%) és Tarhoson (1,1%) élnek legnagyobb számban, kulturális örökségük révén azonban egyelőre nem valósult meg integrációjuk a többségi társadalomba. A tapasztalatok többsége épp ellenkező példát mutat; annál sikeresebb a roma közösség tagjainak beilleszkedése, minél távolabb kerülnek kulturális közegüktől. A német/sváb kisebbség összesen 0,5%-os aránya Mezőberényben (3,5%), Gyomaendrődön (1,2%), Békésen (0,6%) és Kondoroson (0,5%) él. A nemzetiségek a közéletben is aktívak, 13 településen működik szlovák, 4 településen német és 6 településen roma nemzetiségi önkormányzat.

(Ha lesz, 2022-es népszámlálási adatokkal frissíteni, arányok vsz. hasonlóak lesznek.)

Az akcióterületen több mint félezer helyi és országos védelem alatt álló (műemlék) épület, építmény található, ezeket egészítik ki a helyi értéktár kataszterekben feltüntetett települési értékek. (lásd sz. melléklet). A kulturális örökség részét képező épített értékek között az emblemikus épületek

mellett (Békéscsabai Evangélikus Nagytemplom – Közép-Kelet Európa legnagyobb evangélikus temploma, a gerendáson futó első magyar betonút, a Wenckheim grófi család több településen fellelhető épületegyüttese, a kiemelt jelentőségű nemzeti vagyonnak számító szarvasi Bolza-kastély és Csáky kastély), a népi építészet és vidéki létformák stílusjegyeit őrző, a polgári értékeket képviselő, a mezőgazdasági nagybirtokrendszerre és a nemesi társadalomra, valamint a térség gazdasági fejlődésére (pl. ipar, folyószabályozások stb.) emlékeztető egyediségek egyaránt találhatóak. **A táji-természeti értékekhez hasonlóan azonban az épített örökség sem él kellőképpen a köztudatban, a kulturális erőforrások így nem megfelelően hasznosulnak.**

Az **Akcióterületen 2016-ig 12 településén alakult Helyi Értéktár Bizottság** (Békés, Békéscsaba, Békésszentandrás, Csabaszabadi, Csárdaszállás, Csorvás, Gerendás, Gyomaendrőd, Hunya, Kondoros, Mezőberény, Szarvas), a testületek aktivitása azonban a helyi értékek gyűjteményének folyamatos felülvizsgálatában és bemutatásában és különösen részvételük abban, hogy azok kulturális tökécsítése megalósulhasson, rendkívül eltérő.

Az akcióterület kulturális értékei a lokalitáson túlmutató turisztikai attrakcióvá fejleszthetők:

- a Békéscsabai/Békés megyei **kolbász brandjének** kiépítése folyamatban, a Békéscsabai Kolbászfesztivál, mint önálló attrakció köré további attrakciókat létesítettek (Csaba Park és Kolbásház);
- a **Körösök Völgye brand**, mint egységes tájegység kiépítése folyamatban van, a Natúrpark koncepció egyik prioritása;
- **Békéscsaba Munkácsy Városa** (világhírű festőnk nevét viselő Múzeum és a gyerekkorának helyszínét adó Emlékház területének önálló attrakcióvá fejlesztése Munkácsy negyed néven folyamatban van);
- **Szarvas a történelmi Magyarország közepe.**

A **kulturális értékek tökécsítése** vidékfejlesztési szempontból rejt magában kiaknázható potenciált. Sajnálatos negatív tendencia, hogy az agrárium gazdasági súlyának visszaesésével és az élelmiszeripar leépülésével **a mezőgazdasági termelésben és élelmiszeriparban összegyűlt évszázados, illetve évtizedes tudás, tapasztalat az újabb generációknál egyre kevésbé van jelen**, illetve nagyarányú a – főként technológiai – lemaradás. Külföldi gyakorlati példák alapján azonban kijelenthető, hogy tudatos szemléletformálással, a szakképzés társadalmi értékének visszaállításával ez a folyamat megfordítható és az ágazatban rejlő lehetőségek, az idősebb generációk által még képviselt tudás, mint kulturális tőke gazdasági tőkévé konvertálható.

- **A társadalom állapota:** az adott terület közösségének, illetve a társadalom működését szolgáló közszolgáltatások, szerveződések helyzete (pl.: demográfiai folyamatok, képzettségi és jövedelmi helyzet, lakhatás, egészségügyi helyzet, közszolgáltatásokhoz való hozzáférés, közbiztonsági kockázatok, társadalmi befogadás, civil szervezetek, közösségek állapota, közösségi terek, életminőség).

Az akcióterület lakossága a 2000-2015 közötti időszakhoz képest kisebb mértékben és lassabb ütemben, de **az országos és megyei átlagnál magasabb mértékben csökken, kivétel nélkül minden településen. 2015 óta 6,6%! a népesség csökkenés.** (Az akcióterület népességi adatait a sz. melléklet sz. táblázata mutatja be.) Ennek oka egyrészt a **természetes fogyás**, másrészt a munkanélküliség, illetve a hazai átlagnál alacsonyabb elérhető jövedelem miatt jelentkező **negatív vándorlási különbözet** (átlagosan -..... ‰ évente 2015 óta). Legnagyobb arányban a szakképzett és

felsőfokú végzettségűek hagyják el a térséget, mind a belföld (főváros, Dunántúl), mind a külföld irányába, sok esetben azonban nem képzettségüknek megfelelő munkát végeznek.

A lakosság korösszetétele kedvezőtlen, **a társadalom elöregedő**, az öregségi mutató (2021-ben)
a megyei és országos átlagot is meghaladja.

Az itt élő **nemzetiségek (németek/svábok, szlovákok, cigányok) kulturális és gasztronómiai örökségükkel a térség értékeit és turisztikai kínálatát gazdagítják**. Különösen a nagyszámú szlovák közösség (9,7%) őrzi nyelvi és kulturális szokásait. A magukat romának valló kisebbség döntően a városokban koncentrálódik (Békés 7%, Gyomaendrőd 4,5 %, Mezőberény 5,4 %, Szarvas 2,9 %).

A roma kisebbség tagjai körében az átlagnál magasabb a munkanélküliek és az alacsony képzettségűek aránya (ez rontja némileg az öt 10 000 főnél nagyobb lakosú város képzettségi adatait).

Az akcióterület lakosságának képzettségi szintje a megyei adatokhoz hasonlóan elmarad az országos átlagtól (a megyei adatok a 2011-es census alapján az utolsó harmadban helyezik el a tágabb térségünket). **FELÜLVIZSGÁLANDÓ, TÁBLÁZATTAL EGYÜTT!!!**

Középiskolai oktatás (gimnáziumi és szakképzés) az akcióterület járásközpontjaiban és Mezőberényben folyik, Békéscsabán és Szarvason felsőoktatás és felsőfokú szakképzés is elérhető. **A szakképzésben a mezőgazdasági termeléshez, élelmiszeriparhoz, könnyűiparhoz és kézműiparhoz, illetve turizmus-vendéglátáshoz kapcsolódó középiskolai széles skálája érhető el (ennek ellenére az ágazatban foglalkoztatott szakképzett és felsőfokú végzettségűek aránya viszonylag alacsony).**

Komoly visszalépés, hogy a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem (korábbi Szent István Egyetem Tessedik Campus) szarvasi képzési helyén gyakorlatilag megszűnt az e szakterületekhez kapcsolódó felsőfokú képzés/szakképzés.

Széles szakképzési kínálat a felnőttképzés terén sem jelenik meg, azonban 2021-2027-as fejlesztési ciklusban széles körben és jelentős forrással megvalósítható foglalkoztatási programok e téren hiánypótló funkciót tölthetnek be.

Az oktatási rendszer szerkezetét, elérhetőségét főként a demográfiai helyzet befolyásolja (az elöregedő kistelepüléseken jellemzően iskolai alsó tagozat sem működik - 4 település érintett), de az iskolai és óvodai intézmények fennmaradására hatással van a foglalkoztatási szerkezet is (a környező településekre ingázó dolgozó szülők a munkahely szerinti településeken – jellemzően városokban – íratják be nevelési-oktatási intézményekbe gyermekeiket).

Az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem a megyei átlagnál alig valamivel kevesebb, de **az országos átlagnál legalább%-kal alacsonyabb** (2020-ban átlagosan Ft), ez az elvándorlás legfőbb kiváltó oka. Békéscsaba egyértelműen, Szarvas érzékelhetően kiemelkedik, jelentősen átlag alatti értékeket mutat néhány kistelepülés (Csárdaszállás, Gerendás, Hunya!, Kamut, Kardos), jellemzően azok, melyekre a jobban teljesítő városok gazdasági hatásai már nem terjednek ki. (Békéscsaba és Szarvas szűkebb vonzáskörzetében hasonló adottságú és méretű települések, lásd: Kétsoprony, Örménykút ellentétes példák.)

A békéscsabai járáshoz tartozó települések – ide nem értve Csabaszabadi községet – kivételével az akcióterület valamennyi települése kedvezményezett településnek minősül. A teljes lakosság%-a, a jogosult területek lakosságának%-a él e falvakban és városokban. A 290/2014. (XI.26.) kormányrendelet értelmében a társadalmi és demográfiai, lakás-és életkörülmények, gazdaság-és munkaerő piaci, valamint infrastruktúra és környezeti mutatókból képzett ún. komplex mutató alapján

emelkedő sorrendbe állított járások listájában a gyomaendrődi a 74., a szarvasi a 88., a békési a 91., a békéscsabai pedig a 139. helyen áll. ELLENŐRIZNI! E területeken tehát a helyzet nem számottevően rossz, de fejlesztésre szorul.

Figyelembe véve a települések előregedő társadalmát, valamint a megye országos összehasonlításban kedvezőtlen egészségügyi és mentális helyzetét, az állami és önkormányzati szereplők által nyújtott oktatási-nevelési, egészségügyi és szociális alapszolgáltatások mind infrastrukturális, mind pedig humán oldalról fejlesztésre szorulnak, mennyiségi és minőségi bővítésük indokolt, illetve fenntarthatóságuk biztosítása érdekében a költséghatékony működtetéshez szükséges energetikai fejlesztésük elengedhetetlen.

A képzettség, a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés, a társadalmi befogadás és a közösségi és civil élet aktivitásának fokozását is segítő lakossági szélessávú internet hálózat kiépítése jó ütemben fejlődik, a közsféra intézményeiben, különösen az oktatási intézményekben a mutató 2020-ban megközelítette a 100%-ot.

Tekintettel arra, hogy a társadalmi kirekesztődéssel veszélyeztetett csoportok beazonosítása és megszólítása speciális tudást, és főként helyismeretet igényel, a témában a HFS a települési önkormányzatok, illetve a témában érintett intézmények, szervezetek, szakemberek véleményére, részvételére és közvetítő munkájára épít elsősorban.

A munkanélküliségi arány 2015-ös 5,72%-os arányhoz képest 2021-ben%. (Az adatok értékelése során nem tekinthetünk el attól, hogy egyrészt időközben gyakorlatilag megszűnt a közfoglalkoztatási program, másrészt a minimálbér és a garantált bérminimum jelentősen emelkedett.)

A munkanélküliek csoportján belül ugyanakkor továbbra is magas, ...% a tartós munkanélküliek és az alacsony képzettségűek aránya% (2021).

A civil társadalom fejlettségét, aktivitását, fejlődési potenciálját tekintve eltérő képet mutat, összefüggésben az adott település vállalkozói aktivitásával, kulturális-szellemi örökségével, illetve az adott település fejlődési ívével.

Az akcióterület egészen 2022-ben közel 1100 bejegyzett civil szervezet (egyesület és alapítvány) található, azonban közülük több mint 900 az 5 nagyobb városban regisztrált. A civilek által legnagyobb számban pártolt és művelt tevékenységi területek a szabadidő és sport, valamint a kultúra. Viszonylag nagy számban van jelen az oktatás és szociális ellátás, de szakmai, gazdasági, érdekképviselői, településfejlesztési és közbiztonsági feladatokat felvállaló közösségek is működnek szinte minden településen. **Csekély hányadot képviselnek a szférán belül a kifejezetten környezetvédelmi céllal működő szervezetek!**, az egészségügyi, vallási és egyéb szervezetek aránya elenyésző. Egyre több ugyanakkor a több településen, vagy akár térségen átívelő tevékenységet ellátó szakmai és/vagy ernyőszervezet. A Békéscsaba vonzáskörzetében aktív Civil Szervezetek Szövetsége, valamint a szarvasi kistérséget lefedő Körös-szögi Civil Fórum Egyesület egyaránt tagjai a HACS-nak.

A civilek legnagyobb erőssége a részvételi hajlandóság és a tagok/érdeklődők mobilizálásának képessége. Jövedelemszerzési képességük az utóbbi 10 évben jellemzően a különböző támogatási programokon való sikeres részvétel függvénye, az üzleti szféra felajánlásaiból működni képes szervezetek száma alacsony. Erőforrásaihoz mérten épp ezért minden települési önkormányzat támogatja a civileket, akik **az akcióterületet vizsgálva nagyon eltérő képet mutatnak. Egyes szervezetek – főként a közfeladatok ellátásába vagy a turisztikai szolgáltatásokba bekapcsolódva – képesek voltak önfenntartóvá válni, mások számára – bár tagjaik aktívak és a közös célért a helyben**

szükséges cselekvéseket elvégzik – a törvényes működés feltételeinek anyagi és adminisztratív terhei sem vállalhatóak. Civil társadalom nélkül azonban a helyi értékek megőrzése és fenntartható hasznosítása, valamint a helyi társadalom megszólítása nem lehetséges!

A településeken a civil szervezetek programjainak teret adó belső közösségi terek mennyisége és minősége kielégítő, a működésükhöz szükséges létesítmények (pl. civil ház) száma azonban kevés. **A gyermekek és fiatalok szabadidejének hasznos és kulturált eltöltését és a sportot, mozgást kiszolgáló külső közösségi terek és az óvodai-iskolai nevelésen kívül elérhető közösségi sportlétesítmények köre egyrészt a LEADER Programnak, a TOP keretében támogatott projekteknek, illetve a Magyar Falu Programnak köszönhetően megvalósított fejlesztéseknek köszönhetően átlagosan jónak, ill. megfelelőnek mondható.**

- **A gazdaság helyzete:** a gazdasági szereplők helyzetének és a gazdasági folyamatok és potenciál bemutatása (pl.: foglalkoztatás szerkezete, munkaerő felkészültsége, munkanélküliség szerkezete, főbb kereskedelmi kapcsolatok és piaci lehetőségek, finanszírozási korlátok, innovációs képesség, együttműködési képesség, vállalkozási szerkezet).

A célterület gazdasága hagyományosan agrárjellegű, a szektor meghatározó, bár jövedelemtermelő képessége ezt nem tükrözi. Gazdasági súlyának gyengülése ellenére a megyei trendekhez hasonlóan **a célterület lakosságának még mindig jelentős hányadát foglalkoztatja (2015-201 között% körüli arány), különösen a falvak népességének megélhetésében játszik kiemelkedő szerepet.** A célterületen működő társas vállalkozások közel%-a mezőgazdasági és/vagy élelmiszeripari feldolgozásban érdekelt vállalkozás, az önálló vállalkozások aránya% (2021. évi adatok), de csökkenő tendenciát mutat. A regisztrált őstermelők száma a tervezési területen 2021-ben

A termelésben egyértelműen a szántóföldi növénytermesztés dominál, a gyümölcs művelési ág, ill. a kertészet kevesebb, mint 2%-át teszi ki a termőterületeknek. A 90'-es évek elejétől a korábban meghatározó élelmiszeripar leépült, azzal együtt az állattenyésztés is. Az állatállomány mennyisége és szerkezete a megyei átlagnak megfelelő, a sertéstartás dominál (.....%), a szarvasmarha állomány%. (KSH Agrárcenzus 2020) A magas munkanélküliségi mutatók még mindig ezekre a folyamatokra vezethetők vissza: **a mg-on és élelmiszeriparon belül leépültek a munkaerő igényes ágazatok.** A városokban, elsősorban Békéscsabán és Szarvason még jelen van a feldolgozott, mezőgazdasági alapanyagú termékeket előállító ipar (gyümölcs sűrítmény, baromfi feldolgozó, vágóhid és húskombinát, konyhakész zöldségfélék, hűtőház), a magasabb hozzáadott érték azonban legtöbbször a célterületen kívül kerül megtermelésre. **Az élelmiszeripari vállalkozások között jelentős különbségek mutatkoznak:** kis számban (3 db) jelen vannak a több száz főt foglalkoztató és a versenyképes tömegtermeléshez szükséges fejlesztéseket önerőből végrehajtani képes nagyvállalatok, és a fejlődőképes közép-vállalkozások (< 30 db), illetve néhány száz kisvállalkozás, a másik véglet a kis – jellemzően családi tulajdonban lévő – prémium minőségű termékeket limitált mértékben előállító manufaktúrák (2021-es adatok). Ez utóbbiak fejlettségi szintje és fejlődési potenciálja (induló, 5000 STÉ és 10000 STÉ közötti stb.), illetve fejlesztési szükségletei (kapacitás bővítés, termékfejlesztés, technológiai korszerűsítés, piacszerzés stb.) is eltérőek.

Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a 2014-2020-as Vidékfejlesztési Program keretében számottevő beruházások valósultak meg az élelmiszeriparban (.... db támogatott projekt Ft támogatással).

A birtokszerkezet a megyei trendekhez igazodik. **A mg-i területek túlnyomó többsége egyéni gazdaságok kezében van,** a birtokolt gazdálkodási terület azonban kisebb arányú (kb.%). A

gazdálkodó szervezetek fele jellemzően nagyobb területtel, 500ha fölötti gazdaságmérettel, az egyéni gazdaságok mintegy 60%-a viszont legfeljebb 100 ha területtel rendelkezik. **Az egyéni gazdaságok mintegy 40%-a értékesítésre termel, 36% saját hasznosításra, közel 20% a saját fogyasztáson felüli felesleget értékesíti.** A gazdálkodó szervezetek között nagy többségben vannak a növénytermesztéssel foglalkozó gazdaságok (65%), az egyéni gazdaságok között viszont közel 50% az állattartó gazdaságok és 10% a vegyes gazdaságok aránya. (2020. évi adatok) ELLENŐRIZNI!!!

A célterület – az ország más területeivel összehasonlítva – számottevő ipari bázissal nem rendelkezik, a kilencvenes évek gazdasági változásai a felszámolásokon, gyárbezárásokon, létszámleépítéseken keresztül a térséget is hátrányosan érintették. **A még meglévő iparnak elsősorban a feldolgozóipari ága jelentősebb,** kiemelkedő iparágazatok a textil-, fa-, papír-, és nyomdaipar, építőipar, valamint a fémipar. **A 2014 – 2020 TOP jóvoltából az ipari parkok, inkubátorházak kiépítettsége javult.**

A szolgáltató szektorban működő vállalkozások döntő többsége a városokban működik, azok igazgatási és ellátó funkcióihoz kapcsolódva.

A természeti értékekre és kulturális/gasztronómiai programokra épülő turizmus az elmúlt 20 évben mind mennyiségi, mind minőségi értelemben jelentős fejlődésen ment keresztül a Dél-alföldi régióban, Békés megyében és a térségben is. **Bár maga a régió sincs hazánk legkeresettebb turisztikai célpontjai között, a Körösök völgye az elmúlt időszakban felkerült az ország turisztikai térképére.** A 429/2020. (IX.14.) kormányrendelet alapján Békéscsaba a *Gyula és térsége* kiemelt turisztikai térség része, a 235/2019. (X.15.) kormányrendelet 2022-es módosítása óta pedig Szarvas turisztikailag kiemelt jelentőségű település. Az Aktív-és Ökoturisztikai Fejlesztési Központ keretprogramja keretében 2022-ben elkészült a Körösök Völgye Aktív Turisztikai Stratégiája.

Mindez köszönhető egyrészt a kellő számú és minőségű szálláshelynek (a négy csillagos wellness szállodától az ifjúsági szálláshelyig többféle kategória érhető el megfelelő mennyiségben) és a turisztikai attrakciók egyidejű fejlődésének (gasztronómiai programok, látogatóközpontok, kirándulóhelyek stb.), kiegészülve a belföldi turizmus iránti növekvő kereslettel és azzal, hogy az ágazatban a COVID-19 világjárvány miatt tapasztalt 1-2 éves visszaesést követően megnőtt a kereslet a térség által jellemzően kínált önálló szálláshelyek és aktív turisztikai programok iránt.

A településeken 2021-ben közel 4 500 kereskedelmi és falusi szállásférőhely volt elérhető. A közel 1 500 ELLENŐRIZNI! falusi és egyéb szállásférőhely a falvakban, illetve a városi területek külterületein van többségben, a kereskedelmi szálláshelyek egyértelműen a városokban érhetőek el. A térségbe érkező vendégek átlagos tartózkodási ideje nap, növekvő tendenciát mutat.

A külföldi vendégek aránya a 2021. évi adatok alapján%, ami jórészt az érintett települések (Békés, Békéscsaba, Csorvás, Gyomaendrőd, Mezőberény, Szarvas) nemzetközi kapcsolatainak, illetve nemzetközi szintű rendezvényeinek köszönhető. A határon túli magyarság, mint potenciális célcsoport megszólítása eddig nem járt sikerrel és egyelőre a határmentiséget sem sikerült kihasználni. Ugyanakkor a külföldi vendégek elmaradása nem kirívó, arányuk régiós szinten is csak Csongrád megyében magasabb.

A térséget felkereső vendégek száma az elmúlt években folyamatosan növekszik, az ágazat jövedelem termelő képessége nő, azonban a foglalkoztatásban betöltött szerepe egyelőre elmarad a gazdasági teljesítményétől, és továbbra is alacsony a turisztikai szolgáltató-vendéglátó vállalkozások száma.

A turizmus-vendéglátásban tevékenykedő vállalkozások arányát (településenként) a sz. melléklet sz. táblázata mutatja be.

A következő időszak feladata a turisztikai potenciál hatékonyabb kiaknázása az értékek fenntartható hasznosításával! Mérhető célként a szezonális csökkentése és a szolgáltatások mennyiségi és minőségi bővítésével a vendégek itt tartózkodásának növelése.

A gazdasági fejlettség relatív alacsony szintje és a foglalkoztatottság aránya szoros összefüggésben van a gazdaságszerkezeti sajátosságokkal, amely az iparosodottság alacsony fokával és az alacsony jövedelmezőségű mezőgazdaság átlag feletti arányával jellemezhető.

Az akcióterület foglalkoztatási és munkaerő piaci helyzete kedvezőtlen. (A települések 2016-2021 közötti munkanélküliségi adatait a sz. számú melléklet sz. táblázata mutatja be.)

A munkanélküliségi arány az akcióterületen 2021-ben%. Ez az érték a megyei átlagnál%-kal kedvezőbb, azonban%-kal meghaladja az országos átlagot. A mutatók az egyes települések között nagy szórást mutatnak. A 20 településből jelentősen átlag fölötti, ... pedig jelentősen átlag alatti mutatókkal rendelkezik.

Beszédes adat, hogy a teljes területtel jogosult településeken a munkanélküliségi arány 2021-ben%, azonban a foglalkoztatottak%-a! ingázik a lakóhelyéről a munkahelyére; jellemzően a csak külterülettel jogosult városok egyikébe. Egyebek mellett ez is indokolja a helyi és helyközi tömegközlekedés infrastrukturális fejlesztését, illetve a szervezetfejlesztést. A térség településein a munkanélkülieken belül **magas, ...% a tartós munkanélküliek aránya, az alacsony képzettségűek aránya%,** a városokban ez utóbbi mutató némileg alacsonyabb, ...%. Ez azt is jelenti, hogy a járásközpontként saját foglalkoztatási paktumot végrehajtó városi programok – figyelembe véve a tervezett indikátorokat – a környező kistelepülések érintettjeit a képzési-foglalkoztatási programokba be tudják vonni.

A pályakezdő munkanélküliek aránya 2021-ben a 10 000 főnél alacsonyabb lakosságszámú településeken%, a 10 000 főnél magasabb lakosságszámú településeken%.

A térség tökevonzó képessége alacsony, a megye országos viszonylatban elmaradó infrastrukturális fejlettsége és elérhetősége, ill. a munkaerő piac szerkezete miatt. A térség belső elérhetősége jónak mondható, külső elérhetősége az M44 gyorsforgalmi út épülésével jelentősen javult, a beruházás 2025-re tervezett befejezése remélhetőleg e téren is érzékelhető változásokat hoz majd.

Nincs hagyománya az együttműködésen alapuló fejlesztéseknek, és részben a tökehiány miatt alacsony az innovációs képesség. A célterületen az ezer lakosra jutó működő vállalkozásszámmal kifejezett vállalkozási aktivitás az országos átlaghoz viszonyítva továbbra is alacsony (.....% a különbség), de vannak kiemelkedő települések (Szarvas) e területen. A társas vállalkozásokon belül a nagyvállalatok aránya%, a középvállalkozások aránya%, a kisvállalkozások aránya%, a mikro-vállalkozások aránya%.

7.2 SWOT analízis

A 7.1 pontban megadottak alapján kérjük, ebben az alfejezetben jelenítsék meg az akcióterületre jellemző erősségeket és gyengeségeket, valamint azonosítsák a lehetőségeket és veszélyeket.

SWOT-elemzés elkészítése:

0. Témaerületek megadása: például társadalom, gazdaság, környezet.
1. A belső erősségek és gyengeségek, valamint a külső lehetőségek és veszélyek összegyűjtése, strukturálása.
2. Az első lépésben felsoroltak elemzése.
3. A második lépésben foglalt elemzésre épülő stratégia kialakítása.

ERŐSSÉGEK K1: a térség felszíni és felszín alatti vizekben gazdag K2: a Körösök természetes vízi világa, természeti és táji értékek, Nemzeti Park, Natúrpark K3: megújuló energiaforrások viszonylagos bősége K4: kiváló termőföld, gazdag apróvad állomány G5: fejlődő turisztikai potenciál (szálláshelyek jelentős mennyiségi és minőségi javulása, országos szintű attrakciók, működő TDM-ek/szakmai szervezetek) G6: tradíciók az élelmiszer feldolgozás területén, minőségi kézműipari termékek, jelentős feldolgozóipari kapacitások G7: épített örökség, kulturális és nemzeti hagyományok sokszínűsége G8: középiskolai szakképzés, felsőoktatás hagyományai G9: szabadidős- és sport, valamint hagyományörző szervezetek bekapcsolódása az aktív és falusi-és agroturisztikai szolgáltatásokba T10: meglévő vidék-város kapcsolatok, az önkormányzati és civil szektor együttműködési készsége 10 000 fő fölötti lakosságszámú városok szereplőinek tapasztalata a közösségvezérelt helyi fejlesztésekben	LEHETŐSÉGEK G1: belföldi turizmus növekedése, a falusi-és ökoturizmus, valamint aktív turizmusformák iránti növekvő igények, ill. COVID-19 világjárványt követően a térségre jellemző szálláshelyek iránti növekvő kereslet G2: az egészséges (bio), illetve helyi termékek iránti kereslet növekedése, Hungarikum és egyéb brandek népszerűsége G3: támogatási lehetőségek az élelmiszeripar szereplőinek technológiai versenyképességéhez G4: megújuló és bioenergiák hasznosításának költségcsökkentő hatásai G5: városok külterületi népessége a helyi termék előállítás és a falusi-és agroturizmus terén is potenciális célcsoport lehet G6: kiegészítő jövedelemszerző tevékenységek végzésének egyszerűsödése G7: kulturális értékek tőkésítése
GYENGESÉGEK K1: intenzív tájhasználat K2: környezeti fenntarthatóság elveinek alacsony érvényesülése G3: tömegtermeléshez nem megfelelő, elaprózott birtok struktúra??? – 2020-as agrárcenzus??? felülvizsgálni!!! G4: mg és élelmiszeripar technológiai lemaradása, a feldolgozóipari kapacitások kihasználatlansága és leépülése G5: ipari termelés hiánya/alacsony szintje G6: alacsony az innovációs és együttműködési, valamint a tökevonó képesség G7: alacsony vállalkozói aktivitás a kistelepüléseken, illetve vállalkozások alacsony jövedelmezősége G8: alacsony foglalkoztatottság, tartós munkanélküliek nagy aránya G9: térségi infrastruktúra, határmentiség G10: turisztikai kínálat és kereslet szezonálitása, szolgáltatások és programcsomagok elégtelensége	VESZÉLYEK K1: időjárási körülmények (csapadékeloszlás, aszály-és viharkárok stb.) K2: növekvő ár-és belvíz veszély, a folyók és holtágak vízminősége K3: szennyvíz-és hulladékkezelés nem megfelelő ütemű fejlesztése, szemléletváltás elmaradása T4: falvak elnéptelenedése az előregedés és elvándorlás következtében, illetve a falvakon elérhető életminőség csökkenése G5: szarvasi járás turisztikai trendjeinek hatása a társadalmi és környezeti fenntarthatóságra, ezáltal az ágazat hosszú távú eredményessége G6: turisztikai ágazatban működő szakmai szervezetek ellehetetlenülésével negatív tendenciák felerősödése

T9: kistelepülések infrastrukturális és szolgáltatási színvonalának gyengesége, kevés elérhető üzleti szolgáltatás T10: civil szervezetek eltérő fejlettsége T11: vidéki örökség feltáratlansága, ill. nem megfelelő hasznosítása T12: alacsony képzettség	
--	--

A térség saját belső erősségeit és gyengeségeit, valamint a külső tényezőket (lehetőségek, veszélyek) figyelembe véve, továbbá tekintettel a korábbi időszak fejlesztési eredményeire és a jelenlegi időszakban rendelkezésre álló eszközökre (forráskeret stb.), a reális tervezés elvárására, a stratégia fő fejlesztési irányai a következők.

A meglévő természeti adottságok, kulturális értékek és a gasztronómia (E1, E2, E4, E6, E7, E9), mint belső erősségünk optimálisan kapcsolódva a belföldi turizmus növekedéséhez és az aktív turizmus iránti növekvő igényekhez (L1-L7) a turisztikai ágazat gazdaságon belüli helyzetének erősödéséhez, ezáltal a lokális gazdaság fejlesztéséhez jelent alapot.

A termőföldi adottságok, a – tömegtermelés esetében egyébként hátrányt jelentő – elaprózott birtokszerkezet, és az évtizedes élelmiszeripari és kézműipari hagyományok (E6) a helyi termékek iránti növekvő kereslettel összekapcsolódva (L2, L3, L6) szintén a lokális gazdaságfejlesztés fő irányai lehetnek, emellett alternatív jövedelemszerzésre és – főként önfoglalkoztatás révén – munkahelyek teremtésére is alkalmasak.

A környezeti fenntarthatóság elveinek egyelőre még nem elégséges szintű érvényesülését, az alacsony innovációs és együttműködési képesség javítását (GY2, GY6) szemléletformálással, jó gyakorlatok bemutatásával és célzott motivációs programokkal kívánjuk elősegíteni annak érdekében, hogy a főként természeti adottságainkra épülő helyi gazdaság (turizmus, élelmiszeripar) (L1-L7) fenntarthatóvá, továbbá az ágazati szintű hálózatok működése révén hatékonyabbá is váljon.

A térség jelenleg nem elégséges módon feltárt és nem megfelelően hasznosított épített és természeti értékeinek (GY11) megőrzése és fenntartható fejlesztése révén egyrészt a fejlődési potenciállal rendelkező turisztikai ágazat kínálata bővíthető (L1, L7), másrészt a településeken elérhető életminőség is növelhető, mely tényező kulcsfontosságú a vidéki népesség megtartása érdekében (V4).

8. A stratégia beavatkozási logikája

A helyi szintű potenciál jobb mozgósítása érdekében meg kell erősíteni és elő kell segíteni a közösségvezérelt helyi fejlesztést. Ennek figyelembe kell vennie a helyi igényeket és lehetőségeket, valamint az adott társadalmi-kulturális jellemzőket, és elő kell mozdítania a strukturális változásokat, a közösségi kapacitás építését és az innováció ösztönzését.

A 7. fejezetben ismertetett jellemzők tükrében lehet megadni a HFS céljait, prioritásait, a kapcsolódó tevékenységeket és mindezek mérésére szolgáló mutatókat. Ezek ismeretében lehet meghatározni a stratégia fókuszát, a jövőképét, majd ennek alapján a prioritásokat, a célokat, a célok megvalósításához vezető tevékenységeket és a célok teljesülését mérő mutatókat.

8.1 A stratégia jövőképe

Ebben az alfejezetben szükséges megadni a HFS zászlóshajóját: milyen jövőképet képzelnek el a térségük tekintetében, mit tudnak tenni érte, negatív elképzelés esetén ellene. (Maximum 1 oldal)

A jövőkép alkotás során figyelembe veendő, hogy milyen értékrendet kívánunk képviselni, mind emberi, mind pedig anyagi értelemben. Ki kell lépni a hétköznapi problémák árnyékából és meg kell fogalmazni, milyen térségi víziót kívánnak támogatni, és milyen lépéseket kell tenni azok eléréséhez.

A Stratégia által kínált alternatív jövedelemszerzési lehetőségek bővülése és a kistelepüléseken elérhető szolgáltatások fejlesztése, valamint a helyi közösségek erősödése és kompetencia fejlődése révén javul a Körösök völgye térség élhetősége.

8.2 A stratégia célhierarchiája

A lenti célok országos volumenű célok, ezért természetesen nem mindegyik értelmezhető minden régióban, vagy akár járásban. **Kérjük, hogy válasszák ki a felsorolt célok közül azokat, amelyek a fejlesztési elképzelések között a legdominánsabban jelennek meg.** A célok száma ne legyen túl sok, maradjon kezelhető (4-5 cél javasolt). A megadott céloknak szerepelniük kell az intézkedések leírásaiban, így meg kell, hogy jelenjenek a későbbi helyi felhívásokban is.

Egyéb specifikus cél megjelenítésére is van lehetőség, azonban a vonatkozó szabályok betartása mellett. A kiválasztott célokat kérjük, hogy rövid indoklással lássák el, miszerint miért arra esett a választás, és miként azonosíthatóak a HACS tervezési területén. Specifikus célok megadása esetén ügyeljenek arra is, hogy azok megvalósulását mérni kell, ezért kizárólag olyat adjanak meg, amely egzakt módszerekkel kimutatható és reális.

A legfontosabb célok:

- **a vidéki térségekben a mikro- kis- és középvállalkozások indítása, fenntartása, erősítése;**
- **társadalmi vállalkozások indítása, tevékenységének fejlesztése; ELDÖNTENDŐ!!!**
- **helyi termékek és szolgáltatások fejlesztése;**
- kis eszközigenyű élelmiszer-feldolgozási beruházások fejlesztése;
- helyi kézműves-és kisipari réteg fejlesztése (pl: festő, kőműves, asztalos, autószerelő stb);
- helyi gazdaságfejlesztési célú együttműködések létrejöttének elősegítése, ismertségének növelése, értékesítésének támogatása;
- a vidéki térségekben a lakosság humán közszolgáltatásokhoz való hozzájutásának előmozdítása;
- **közös termelői értékesítési pont/doboz/szatyor rendszer kialakítása; ELDÖNTENDŐ!!!**
- **megújuló energia, klímabarát, víz visszatartási, környezetvédelmi megoldások alkalmazása helyi szinten;**
- okos falu (smart village) stratégiák elkészítésének elősegítése;
- a vidéki térség, mint vállalkozási tér és lakóhely erősítése;
- **helyi összefogásra épülő, a természeti és egyéb értékeket, adottságokat, hagyományokat és egyedi termékeket bemutató komplex, fenntartható turisztikai, vendéglátóipari programok kidolgozása, megvalósítása;**
- a helyi közösségek tagjai egyéni aktivitásának, felelősségvállalásának és együttműködési készségeinek erősítése;
- **az aktívabb társadalmi összefogás, az erősebb helyi identitás megteremtése, a közösségi gondolkodás és munkavégzés ösztönzése és ezek feltételeinek biztosítása;**
- **közösségi élet, közösségi marketing, közösségi terek infrastrukturális fejlesztése, épített és kulturális örökség megőrzése;**
- a fiatalok helyben tartásának támogatása, letelepedésük segítése, az elvándorlás megelőzése;
- kedvezőtlen szociális helyzetben élők felzárkóztatásának ösztönzése, esélyegyenlőség és a társadalmi befogadás javítása.

A térség fő kitörési pontjai, a mezőgazdaság és élelmiszeripar, valamint a turizmus egyaránt a természeti adottságokra és meglévő értékekre építközhetnek, mely értékek kimerülése azonban jelentős gazdasági és társadalmi kockázatokkal jár a terület jövőbeni fejlődését, sőt, felzárkózását tekintve. A környezeti fenntarthatóság érvényesítése és a természeti értékek fenntartható használata elemi fontosságú a meglévő potenciál megőrzéséhez. Habár a térség viszonylag bőven rendelkezik megújuló és bioenergia potenciállal, az alternatív energetikai beruházások és fejlesztések, illetve termelési módok egyelőre nem elterjedtek, különösen a kisebb üzleti szereplők esetében. Ennek oka egyrészt az ilyen típusú beruházások viszonylag magas bekerülési költsége és hosszabb megtérülési ideje, másrészt **az innovációs képesség alacsony szintje/hiánya és a környezettudatos szemlélet alacsony elterjedtsége/hiánya**. A HFS az innovációs képesség és a környezettudatos szemlélet fejlesztését kívánja segíteni soft elemekkel, továbbá ösztönzi a települési infrastruktúra és alapszolgáltatások esetében végrehajtható energetikai beruházások megvalósítását.

jelenlegi külső környezet?? engedélyeztetés stb. nehézségei?

A térség jó turisztikai potenciállal rendelkezik, köszönhetően természeti adottságainak, kulturális örökségének és gasztronómiai hagyományainak, valamint a szálláshelyek mennyiségi és minőségi szinten elérhető széles skálájának. Az ágazat gazdaságban betöltött szerepe azonban – bár évről-évre bővülő tendenciát mutat – még mindig viszonylag alacsony, a turizmusban érintett vállalkozások száma, a foglalkoztatottak száma elmarad a kívánatostól. Ennek oka, hogy bár az elmúlt években a turisztikai attrakciók is jelentős mennyiségi és minőségi fejlődést produkáltak, **a vendégek számára elérhető szolgáltatások/programok száma kevés, illetve csak szezonálisan elérhető**, ezért a meglévő, eltérő minőségű szálláshelyek kihasználtsága szezonon kívül (esetenként szezonban is) és **a vendégek átlagos tartózkodási ideje – országos összehasonlításban – alacsony**. E mutatók a térség gasztronómiai, kézműipari hagyományaira alapozott falusi-és agroturisztikai valamint aktív turisztikai szolgáltatásainak fejlesztésével javíthatóak.

Szarvasi járás szálláshelyeinek negatív hatásai a társadalmi és környezeti fenntarthatóságra megfordítandók, illetve ágazati és ágazatközi együttműködések, hálózatok fejlesztése indokolt!

A térségben **alacsony az elérhető munkahelyek száma, illetve az elérhető jövedelem szintje**. A helyi termék előállításra és a falusi-és agroturisztikai szolgáltatásokra építő egyéni és családi gazdaságok, illetve a kézműipari tevékenységek támogatása révén az alternatív jövedelemszerzési módok bővítésére van mód.

A mezőgazdasági termelésre, állattenyésztésre alapozott élelmiszer feldolgozásnak, illetve termék előállításnak, továbbá kézművességek a térségben nagy hagyománya van, e tevékenységek rentabilitásához azonban több tényező is hiányzik.

A jó (prémium) minőségű termékekre helyben nincs elegendő fizetőképes kereslet, **e termékek jelentős része azonban néhány, az elmúlt években indult jó példától eltekintve még mindig nincs bekapcsolva a turisztikai programkínálatba sem**, mely a kis mennyiségben és/vagy időszakosan előállított, részben értékesítésre termelt termékek esetében az elsődleges felvevőpiacot jelentheti.

A piacra jutást egyes esetekben **a termékek megfelelő megjelenésének hiánya** okozza, mely a szükséges marketing tevékenységekkel (képzés, mentorálás, arculattervezés, piacszerzés, marketing terv kidolgozása stb.) pótolható.

Egyes esetekben a helyi termék előállítás rentabilitását a **termelőkapacitás hiánya** okozza, mely a szükséges beruházások támogatásával kiküszöbölhető.

Szintén oka a helyi termék előállítás, és így az alternatív jövedelemszerzési lehetőségek kihasználatlanságának, beszűkülésének a **meglévő tudás elvesztése, illetve a termelői kultúra eltűnése, az önálló vállalkozások csökkenő száma**. Tudatos szemléletformálással, a szakképzés társadalmi értékének visszaállításával, a kisléptékű beruházások támogatásával ugyanakkor ez a folyamat megfordítható.

Egyes esetekben a helyi termék előállítás rentabilitását rontja, hogy a piaci feltételeknek az egyes termelők önállóan nem képesek megfelelni (az elvárt mennyiségben és minőségben nem képesek terméket előállítani), azonban közös beszállítói rendszerek kiépítésére nem vállalkoznak, a rendszerváltást megelőző időszak mezőgazdasági termelési rendszereinek negatív hatásai, értsd: az **együttműködés hiánya** miatt. A termelők együttműködési készségének fokozásával, az ahhoz szükséges ismeretek, jó gyakorlatok átadásával, motiváló szemléletformálással e hátrány lefaragható.

Az életminőség az életszínvonalon (jövedelem, lakáskörülmények stb.) túlmutató fogalom, mely az anyagiakban mérhető szempontok mellett más tényezők által is befolyásolt. Ilyen tényezők egyebek közt a lakóhelyen elérhető köz és üzleti szolgáltatások mennyisége és minősége, a szabadidő eltöltésének lehetőségei, a helyi közösségi aktivitás és a környezet (természeti, épített) minősége, a kulturális értékek és szolgáltatások hozzáférhetősége. **E tényezők, értékek azonban a társadalmi folyamatok miatt (elanyagiasodás, elidegenedés stb.) egyre kevésbé részei az egyének, közösségek mindennapjainak, identitásának, ezáltal a tőkésítésükből származó haszon nem érvényesül.** A HFS révén egyrészt e befolyásoló tényezők létére, fontosságára tudjuk felhívni a figyelmet, másrészt a Stratégia teret ad e tényezők közösségi döntések szerinti fejlesztéséhez.

8.3 Az indikátorok megadása

A HFS megtervezésénél lényeges, hogy a célok teljesülése mérhető legyen, ezért azokhoz úgynevezett indikátorokat kell kapcsolni.

A HFS-ben kizárólag olyan indikátorok szerepeltethetők, amelyek specifikusak, mérhetőek, elérhetőek, reálisak, teljesíthetőek és legfontosabb: számszerűsíthetőek. Az alábbi példák mentén adják meg indikátoraikat, és mértékegységeiket.

Intézkedési terv elfogadását követően kerülnek megadásra az indikátorok!

Indikátor neve	Indikátor leírása	Indikátor mértékegysége
Létrehozott munkahelyek száma	A fejlesztés eredményeképpen újonnan felvételre kerülő munkavállalóval(kkal) nő a kedvezményezett által foglalkoztatottak létszáma	felvett fő száma
Megvalósult rendezvények száma	A projekt keretében megvalósuló rendezvények száma	db
Beszerzett eszközök száma	A projekt keretében beszerezett eszközök száma	db
Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma	Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma	db
Fejlesztéssel érintett önkormányzatok száma	Fejlesztéssel érintett önkormányzatok száma	db
Fejlesztéssel érintett szervezetek száma	Fejlesztéssel érintett szervezetek száma	db

A foglalkoztatás megjelenítése kötelező elem. KSH útmutató alapján szükséges a vizsgálata, azonban felhívjuk a figyelmet, hogy a KAP ST keretében az önfoglalkoztatás megvalósítása is foglalkoztatás bővítésnek minősül. A monitoringról szóló fejezetben kérjük majd kifejtetni azt, hogy a kedvezményezetteknek mikorra és milyen formában kell teljesíteniük.

9. Cselekvési terv

Ez a fejezet tartalmazza az intézkedések leírását, a leendő HF-ek legfontosabb paramétereit, egységes szempontok szerint. Kérjük, hogy minden pontot töltsenek ki és ügyeljenek arra, hogy a HFS keretében meghirdetésre kerülő HF-eknek mindezt ebben a formában kell majd tartalmazniuk.

9.1 Az intézkedések leírása

LÁSD KÜLÖN DOKUMENTUMBAN!

A HACS-ok által kizárólagosan elvégzendő feladatok (a 2021/1060 (EU) rendelet 33. (3) szerint) a következők: „pályázati felhívások előkészítése és közzététele”.

Kérjük, hogy 3 (+1) fő típusú intézkedést fogalmazzanak meg:

- rendezvény típusú, táborok, ún. soft intézkedések,
- mikrovállalkozásoknak szóló fejlesztések, beleértve az őstermelőket is,
- önkormányzatoknak, civil- és non-profit szervezeteknek, egyházaknak szóló intézkedések,
- egyéb.

Mivel ez az intézkedés az EUMSZ 42. cikkének hatályán kívül esik (lásd 8.pont) a de minimis támogatás kivételével nem nyújtható támogatás azon kedvezményezett részére aki/amely a 651/2014/EU bizottsági rendelet vagy a 702/2014/EU bizottsági rendelet alapján

- nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak minősül (a nehéz helyzetben lévő vállalkozás fogalmát az európai uniós versenyjogi értelemben vett állami támogatásokkal kapcsolatos eljárásról és a regionális támogatási térképről szóló 37/2011. (III. 22.) Korm. rendelet 6. § (4a) és (4b) bekezdése határozza meg) illetve
- amely az Európai Bizottság európai uniós versenyjogi értelemben vett állami támogatás visszafizetésére kötelező, Magyarországnak címzett határozatának nem tett eleget.

Támogatások köre a kedvezményezettek szintjén

A Helyi Akciócsoportoknak az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/2115 rendelete alapján kell meghatározni a helyi felhívásokban alkalmazható támogatási intenzitást, valamint max. támogatási összegeket a következők szerint:

- Beruházás jellegű támogatásoknál a támogatás intenzitását a 2021/2115 (EU) 73. cikkének 4. bekezdése alapján kell meghatározni.
- Öntözéssel kapcsolatos beruházási jellegű támogatásoknál a támogatás intenzitását a 2021/2115 (EU) 74. cikkének 8. bekezdése alapján kell meghatározni.
- Vidéki vállalkozásindítás jellegű támogatásoknál a támogatás összegét a 2021/2115 (EU) 75. cikkének 4. bekezdése alapján kell meghatározni.
- Együttműködés jellegű támogatásoknál a támogatás intenzitását a 2021/2115 (EU) 77. cikkének 8. bekezdése alapján kell meghatározni.
- Tudásátadás jellegű támogatásoknál (Ismeretek cseréje és információk terjesztése) a támogatás intenzitását a 2021/2115 (EU) 78. cikkének 4. bekezdése alapján kell meghatározni.

9.2 Együttműködések

ELDÖNTENDŐ!!!

Ebben a fejezetben a HACS által tervezett térségek közötti (hazai és nemzetközi) együttműködéseket vázolják az alábbi szerkezetben:

- a) Térségek közötti és nemzetközi együttműködések megvalósítása

Térségek közötti együttműködések:

- Körösök völgye, mint egységes tájegység vonzerejének és idegenforgalmi jelentőségének növelése
 - egyrészt a korábban vízi turizmus témában megvalósított konzorciumi projektek továbbfejlesztésével, új partnerek bevonásával
 - másrészt a Körösök Völgye aktív turisztikai stratégiája c. fejlesztési dokumentumhoz igazodva
- Alföld Slow Egyesület megyei hatókörű stratégiájának megvalósítása a megyei Helyi Akciócsoportokkal együttműködésben
- Nyitott Porta program bevezetése a térségben
- Vidék minősége – európai területi márkavédjegy bevezetése a térségben

Nemzetközi együttműködések:

- Vidék minősége – európai területi márkavédjegy bevezetése a térségben
- határon túli magyarsággal való kapcsolattartás (Kovácsna megyei Asociata Alutus Regio Egyesülettel meglévő partnerség továbbfejlesztése)
- lengyelországi Przemys'ł megye helyi akciócsoportjaival (LGD Ziemia Przemyska, Zielone Bieszczady, Nasze Bieszczady) meglévő partnerség továbbfejlesztése a kulináris turisztikai térségek és hagyományőrzés témakörben.

- b) Egyéb együttműködések megvalósítása (A HACS maga is lehet a célterületek jogosultja, és végrehajthat intézkedéseket a stratégiával összhangban, feltéve, hogy **a HACS biztosítja a tevékenységek szétválasztásának elvét!!!**) (CPR 33 (5) cikk).

(EU) 2021/1060 rendelet 31. cikke alapján:

- Szubregionális területekre vetített együttműködés a nemzetközi projektek keretében, vagy nemzeti szinten tudnak megvalósulni. A magyarországi HACS-ok nemzetközi kapcsolatai említésre méltók, a nagyobb volumenű, határokon átnyúló kezdeményezések adottak.

- A LEADER programban a döntéshozatalnál figyelemmel kell lenni a szférák arányára, egyik sem rendelkezhet a szavazati jogok jelentős hányadával, amelyet külön ügyrendben is le kell fektetni.

- Valamennyi LEADER program keretében megvalósult projekt kapcsolódik az érintett HACS HFS-ben megfogalmazottakhoz.

- A LEADER alapelvek teljesülése alapvető, a HFS-ek is az alapelveket figyelembe véve kerülnek kidolgozásra.

Szubregionális terület (meghatározás): NUTS 3 régióknál kisebb, HACS-ok által lefedett egységes területek. A szubregionális területek által lefedett népességet a HACS-ok a HFS-ekben határolhatják le.

9.3 Kommunikációs terv

Kérjük, hogy a jelen fejezetben fejtsék ki a HACS külső kommunikációjára és a nyilvánosság tájékoztatására vonatkozó elképzeléseket, az alábbiak mentén:

1) a célcsoport(ok) meghatározása;

A HACS kommunikációjának célcsoportjait egyrészt a HFS intézkedései (a pályázat benyújtására jogosultak köre), másrészt az animációs tevékenység célja, jellege határozza meg.

2) a kommunikációs eszközök, tevékenységek típusainak bemutatása, beleértve a pályázók és a szélesebb nyilvánosság tájékoztatásának módját;

Saját weboldal, mely a <http://www.korosokvolgye.hu> internetes címen bárki által elérhető. Folyamatos tájékoztatás a HFS keretében megjelenő pályázati felhívásokkal, illetve az Egyesület egyéb tevékenységeivel kapcsolatosan (programajánló, beszámolók stb.).

Online formában havi rendszerességgel megjelenő KÖRÖS-KÖRÜL c. hírlevél, melyet partnerlistánkra feliratkozott szereplőkhöz juttatunk el elektronikus levélben, e mellett a honlapon is elérhető. A partnerlistára való feliratkozás ingyenes, feltételhez nem kötött.

Ügyfélszolgálat: személyesen elérhető a hét minden napján, heti 8 órában, hetente egyszer napi 10 órában, de előzetes időpont egyeztetést igényel. Vonalas telefon, fax, mobil telefon, e-mail, fórum felület a honlapon.

HACS és települési szintű fórumok, konzultációk szervezése. Témától függően általános szinten vagy célcsoportok szerint kerül meghirdetésre.

Direkt levelezés: partner listánkra feliratkozott szereplőkkel és/vagy tematikus bontásban célcsoportokkal, ügyfelekkel, kedvezményezettekkel stb.

Megjelenés nagyobb rendezvényeken, kiállításokon információs standdal, információs és promóciós anyagokkal.

Felkérés esetén előadóként, partnerként, kiállítóként megjelenés szakmai és kulturális programokon, rendezvényeken, fórumokon.

Amennyiben aktualitása van (esemény, program, felhívás, hirdetés) a helyi médiumok útján tájékoztatás és/vagy eredmény beszámoló. Egyes helyi tv-k (Csaba TV, Csabai Médiacentrum, Körös TV) és helyi újságok (Newjság, Szarvas és Vidéke, Szarvasi Hét, Mezőberényi Hírmondó, Gyomaendrődi Hírmondó stb.) rendszeresen hírt adnak Egyesületünk tevékenységéről. Szükség esetén promóciós célú hirdetés, PR cikk megjelentetése a megyei napilapban, tematikus kiadványokban, szaklapokban.

Fórumok, pályázati felhívások megjelenése esetén, illetve egyéb közérdeklődésre számot tartható ügyekben a települési önkormányzatok segítségével megjelenés a helyi honlapokon, kábel tv-ken, weboldalakon, szórólap, plakát terjesztés.

Kiadványok megjelentetése. (Pl. Körös Völgyi Kirakat helyi termék kiadvány bővítésére évente akció hirdetése).

3) a HACS dokumentumaihoz és a HACS-ról szóló információkhoz való hozzáférés lehetőségeinek bemutatása, visszacsatolási lehetőségek, ezek kezelésének és dokumentációjának módja;

A közhasznú szervezetekre vonatkozó előírásoknak megfelelően az Egyesület Közgyűléseinek, elnökségi üléseinek jegyzőkönyvei (kivéve zárt ülések) nyilvánosak, a szervezet weboldalán elérhetőek. Szintén bárki által megtekinthetőek az éves beszámolók és részletes közhasznúsági jelentések, egyéb beszámolók. A Közgyűlés ülései nyilvánosak, azokon a rendes és pártoló tagokon kívül is bárki részt vehet, szavazati és tanácskozási jog nélkül.

Az Egyesület működését érintő iratokba az Alapszabály rendelkezései alapján és szerint bárki betekinthez, (Alapszabály 4.§ (14) bekezdése, 5.§ (17)-(18) bekezdései) továbbá közérdekű adatigénylésre a vonatkozó jogszabály alapján, az Egyesület Adatkezelési szabályzatának 1. sz. mellékletét képező Adatkezelési tájékoztató szerint.

A HACS-csal történő kommunikációra, vélemények, észrevételek, javaslatok megosztására, kérések felvetésére folyamatosan biztosított a lehetőség, több fórumon (ügyfélszolgálat, részvétel egyeztetési fórumokon stb., közösségi oldal létrehozása tervezett a 2023-2027-es időszakra. A jelzések kezelése és lereagálása azok jellegétől függően, de minden esetben megtörténik (hatáskör, aktualitás stb. szerint).

A HFS tervezés időszakában a visszacsatolás különösen fontos, annak eredményei időszakosan is közzétételre kerülnek, illetve a végül elkészült HFS összegzésnek tekinthető.

A dokumentálás módját szintén a megkeresés jellege és szintje határozza meg (szóbeli, írásos, hivatalos, informális, operatív működéshez kötődik, vagy szakmai feladathoz stb.).

4) a kommunikációval kapcsolatos felelősségi körök és a humán kapacitás bemutatása;

Az Egyesület SZMSZ 9.§ (14) bekezdése értelmében az Egyesület működését érintő kérdésekben a tájékoztatásra, illetve nyilatkozatadásra az elnök, az alelnökök, a munkaszervezet-vezető vagy az általuk esetenként megbízott személy jogosult. A közölt adatok szakszerűségéért és pontosságáért, a tények objektív ismertetéséért a nyilatkozó felel. A nyilatkozatok megtételekor minden esetben tekintettel kell lenni a hivatali titoktartásra vonatkozó rendelkezésekre, valamint az Egyesület jó hírnevére és érdekeire. Nem adható nyilatkozat olyan ügygel, ténnyel és körülménnyel kapcsolatban, amelynek idő előtti nyilvánosságra hozatala az Egyesület tevékenységében zavart, ill. az Egyesületnek anyagi, vagy erkölcsi kárt okozna, továbbá olyan kérdésekről, amelyeknél a döntés nem a nyilatkozattevő hatáskörébe tartozik.

Fentieken túl az Egyesület külső és belső kommunikációval összefüggő feladatai az SZMSZ 8.§ (8) bekezdése alapján a munkaszervezet feladatai közé tartoznak, így azt a munkaszervezet-vezetője az elnökség felé fennálló teljes felelősség mellett irányítja.

A kommunikációs feladatok (weboldal folyamatos frissítése, havi rendszerességgel hírlevél megjelentetése, tájékoztató levelezés, sajtóközlemények összeállítása, sajtótájékoztatás szervezése, kapcsolattartás a helyi sajtó képviselőivel stb.) ellátása a munkaszervezet dolgozóinak feladatkörébe tartozik a munkaköri leírások szerint.

Szükség esetén (pl. saját projektek) kommunikációs szakemberek megbízása.

5) a HFS-sel kapcsolatos kommunikációs tevékenységek ütemterve;

Folyamatos tevékenységek: weboldal frissítés, havi hírlevél megjelentetése, ügyfélszolgálati iroda

működtetése,

Időszakos – eseti – tevékenységek:

- aktuális információkhoz kapcsolódóan direkt levelezés (pl. pályázati felhívások megjelenése, előkészítése, megvalósítása kapcsán, határidőkhöz ütemezetten, partner szervezetek üzeneteinek, felhívásainak továbbítására stb.)
- általános tájékoztató fórumok (HACS és települési szinten, évente legalább három alkalommal)
- animációs fórum (évente legalább egy alkalommal)
- promóciós megjelenések, saját projektekhez kapcsolódó beszámolók, hirdetések stb.
- kiadványok megjelentetése (Körös Völgyi Kirakat helyi termék kiadvány bővítése évente).

A kommunikációs tevékenységek éven belüli tervezett ütemtervét a sz. melléklet sz. táblázata mutatja be.

6) a kommunikációs tevékenység pénzügyi terve.

Mivel az Egyesület a helyi médiumok és szereplők útján jelentős mennyiségű információt térítés mentesen tud a célcsoportokhoz eljuttatni, illetve több felületen térítésmentesen tud megjeleníteni, a kommunikációs tevékenység évente viszonylag alacsony keretből finanszírozható, 2024 – 2026 között 450.000,- 750.000,- Ft közötti a tervezett felhasználás, 2021-ig – elsősorban a pályázati lehetőségekre történő hatékony figyelemfelhívás érdekében – nagyobb, 2027-től az eredménykommunikáció középpontba kerülésével kisebb arányú felhasználással.

9.4 Egyéb, a HACS által megvalósított projektek

Kérjük, hogy a jelen alfejezetben mutassák be a HACS-ok által megvalósított, megvalósítani kívánt/tervezett projekteket, pl.: saját minőségrendszerek működtetése, egyéni projektek. Maximum 4 oldal)

LÁSD CSELEKVÉSI TERV VIII. INTÉZKEDÉS!

ill. mire gondolhatunk?

10. Monitoring és értékelési terv

10.1 Monitoring

A program működtetése során két lényeges feladatot szükséges teljesíteni:

- a program hatékony végrehajtását (programirányítás), és
- annak mérését, hogy a program elérte-e a kívánt hatásokat.

A jelen fejezet alatt szerepelniük kell a következőknek:

- 1) a monitoring rendszer koncepciójának kialakítása, rendszeres felülvizsgálata és a rendszer működésének felügyelete,
- 2) a feladatok szabályozása,
- 3) a kedvezményezetteket érintő, monitoring szempontú előírások rögzítése a HF-ekben, illetve a szabályozásokban (melyik elvárás, mikorra és milyen formában kell teljesíteni, tételesen),
- 4) az informatikai rendszerekkel kapcsolatos monitoring szempontú igények összegyűjtése, és dokumentálása,

5) a LEADER megközelítésre vonatkozó speciális adatok összegyűjtése, nyomonkövetés.

10.2 Értékelési terv leírása

Az értékelési terv keretében szükséges leírni, hogy a HACS milyen módszerekkel, milyen módszertan alapján fogja vizsgálni az indikátorok teljesülését, vizsgálni a HF-ek kapcsán mért eredményeket. Kérjük, hogy a HACS által tervezett tevékenységek teljesülése legalább éves bontásban kerüljön majd vizsgálatra a fejlesztési és működési szempontok/források alapján. (Maximum 4 oldal)

A monitoring adatok feldolgozását és a feldolgozásból származó információk visszacsatolását a HFS megvalósításába évente, illetve a bírálati szakaszokat követően tervezzük.

A monitoring adatok specifikus célonként és mutatóként összesítésre kerülnek, figyelembe véve nem csupán a támogatásban részesített, de a ténylegesen megvalósított projektek arányát is (illetve fordítva: figyelembe véve a nem megvalósult projektek adatait is).

A nem megvalósult (visszavont/lemondott/jogosulatlan támogatásigény miatt elutasított) projektek esetében a nem megvalósulás okáról a pályázókat/támogatási kérelmet benyújtókat kötelező jelleggel nyilatkoztatjuk a nem megvalósulás okairól, mivel azok az esetleges szükséges módosítások előkészítéséhez hasznos információként szolgálhatnak.

Az összesített monitoring adatok esetében vizsgálat tárgyát képezi:

- az elvárt eredmények időarányosan megvalósultak-e
 - o amennyiben igen, módosítás nem indokolt,
 - o amennyiben nem, a nem teljesülés okairól hatásvizsgálat, elemzés stb. szükséges, melynek célja felderíteni, belső vagy külső körülményről van-e szó
 - o a feltárt belső és/vagy külső körülmények megváltoztatásához szükséges módosítás(ok)ról döntést kell hozni
- amennyiben az elvárt eredmények az időarányosnál nagyobb mértékben teljesültek, szükséges felmérni a Stratégia kidolgozás során jelzett igényeket – amennyiben azok kielégítésre kerültek, az adott intézkedés lezárható, vagy legalábbis felfüggeszthető, amennyiben nem, és egyéb más feltételek lehetővé teszik, forrásátcsoportosításról szükséges döntést hozni, figyelembe véve más intézkedések és a teljes stratégia eredményeit.

A HACS saját teljesítményét (forrás-felhasználás, animációs tevékenység, saját szervezeti-és szakmai fejlődés, fenntarthatóság, egyéb célok) 2 lépcsőben értékeli.

A tárgyévi szakmai munkaterv és az ahhoz rendelt éves költségvetés elfogadásának határideje január 15-e, azok végrehajtását a tárgyévet követő év április – május hónapjában esedékes soros közgyűlésen, a mérleg-beszámoló elfogadásával együtt értékeli összességében, azonban az elnökség és az elnök minden közgyűlésen (évente legalább 2) beszámol a legutóbbi időszak eseményeiről, az elvégzett munkáról stb.

A HFS végrehajtásához kapcsolódó kérdések esetében évente, illetve a bírálati szakaszokat követően tervez önértékelést a HACS. Az éves szakmai beszámoló összeállítására március 31-ig kerül sor.

Az értékelés kvantitatív és kvalitatív szempontok alapján történik. A számszerűsítható eredmények egyrészt a tájékoztatási, tanácsadási tevékenység (ügyfélszolgálat, fórumok, kommunikációs anyagok stb.) révén elért helyi szereplők, lakosok száma, a benyújtott pályázatok száma, a lekötött fejlesztési forrás mértéke, az eredménymutatók esetében elért célértékek, esetlegesen a HACS tagságának változása.

A nem számszerűsíthető (hatás) mutatók a HACS ismertsége, elismertsége (ügyfelek esetében önkéntes alapon ügyfél elégedettségi kérdőív alkalmazása), megjelenése nem saját szervezésű eseményeken (szakmai előadóként, partnerként, kiállítóként stb.) és az egyéb más fejlesztési tevékenységekben (projekteken, programokban stb.) való részvétele.

Az eredmények összesítését követően külön vizsgálati szempont a HACS és tagjai, illetve tagszervezetének tagjai, valamint a munkaszervezet tevékenységének értékelése.

Az értékelés eredményeinek függvényében szükséges döntést hozni az esetleges személyi, szervezeti, szakmai programot érintő változásokról.

A felülvizsgálatok és értékelések elvégzését követően a HACS által alkalmazott saját kommunikációs csatornákon (weboldal, hírlevél), illetve az első aktuális média megjelenéseken (tv, rádió, helyi újság) keresztül történik meg a térség helyi szereplőinek és lakosainak tájékoztatása.

11. Indikatív pénzügyi terv

a) A HFS fejlesztési forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

Ssz.	Az intézkedések megnevezése	2023	2024	2025	2026	2027	Összesen	%
1.								
2.								
3.								
4.								
	Összesen							

b) A HACS működési és animációs forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

	2023	2024	2025	2026	2027	Összesen
Működési költségek						
Animációs költségek						
Egyéb tervezett bevételek						
Összesen						

A forrásallokáció módosítható a HFS megvalósítása során.

A működési és animációs költségeket reálisan, a megadott évek vonatkozásában szükséges megadni, az alábbiak figyelembevételével, indoklással ellátva:

- a HACS működtetéséhez szükséges költségvetés megtervezése (összesítve évenként: személyi jellegű költségek és járulékaik, dologi költségek, szolgáltatások igénybevételének költségei, utazás és szállásköltségek, bérleti díjak) bérek,

- bérleti díjak,
- egyéb költségek stb.

Mellékletek

1. számú melléklet: A HACS összetételének részletes bemutatása

- A HACS összetétele (elnökség, tagság, munkacsoportok taglistája név/szervezet, a HACS-ban betöltött pozíció és a szakterület megnevezésével).
- A HACS tervezett munkaszervezeti felépítésének bemutatása (személyek, feladatok, helyszín stb.)
- A működés fizikai feltételeinek rendelkezésre állását és a fenntartás biztosítását is be kell mutatni.

A HACS szervezeti felépítése, szerepek és eljárások: Ebben a részben a HACS szervezeti felépítésének bemutatását javasolt összekötni a működés hogyanjának leírásával: az egyes szervezeti egységek összetételének (kapacitások, készségek, reprezentativitás stb.), feladatainak és az irányítás és munkavégzés módjának együttes kifejtésével az alábbi szerkezetben:

- HACS szervezeti felépítése (az egységek megnevezése, humán kapacitás, összetétele, feladat és felelősségi körei, jogosítványai), a HACS tagsága (mellékletben) és az esetleges munkacsoportok, szervezeti alegységek (amennyiben vannak) bemutatása (összetétel, feladat),
- hogyan válhat valaki taggá, hogyan történik a szervezeti egységek kialakítása, a személyek kiválasztása,
- a HACS tagokkal kapcsolatos alapelvárások,
- bármilyen hozzájárulás, amellyel a tagok, vagy egyéb partnerek segíthetik a HACS munkáját (ha van ilyen).

A HACS által javasolt döntéshozási alapelvek bemutatásánál térjenek ki arra, hogy kik vesznek részt, milyen jogosultsággal, feladattal és felelősségi körrel milyen típusú döntésben? A HFS e fejezetének tartalmaznia kell a térségi animációra és a projekt fejlesztésre vonatkozó szervezeti és működési elképzeléseket és az erre alkalmas és rendelkezésre álló humán erőforrás bemutatását.

Az értékelés/kiválasztás folyamatának bemutatása:

- a folyamat szakaszainak bemutatása, milyen módon, milyen gyakorisággal tervezik a pályázatok értékelését (folyamatos pályáztatást és szakaszos értékelést feltételezve);
- kik vesznek részt a folyamat egyes szakaszaiban, mi a feladatuk és a felelősségük. Sokhelyütt ún. szelekciós vagy értékelési bizottságok végzik a projektek értékelését. Ebben az esetben ezt jelezni kell a HFS-ben és be kell mutatni a működés szabályait,
- a döntéshozás módjának bemutatása (súlyozásos pontozás, konszenzus, szavazás, ezek variációi, határozatképesség feltétele stb.);
- a kiválasztás szempontrendszerének bemutatása.

A HACS szervezeti felépítése, szerepek és eljárások

A Körösök Völgye LEADER Helyi Akciócsoport önálló jogi személyiséggel rendelkező egyesület, a LEADER Program és a HFS megvalósítása során felmerülő koordinációs, kommunikációs és adminisztrációs feladatokat saját – jogi személyiséggel nem rendelkező – munkaszervezete útján látja el.

Egyes, saját hatáskörben nem elvégezhető szervezési és/vagy szakmai feladatok (pl. könyvelés, kutatás, utazásszervezés stb.) ellátására szolgáltatásokat vásárolhat, mely nem jelent feladat átadást.

Az Egyesület vállalkozási tevékenységet nem végzett a korábbi időszakban, és a 2023-2027-es időszakban sem tervez végezni. Egyesületi döntés, hogy a tevékenység fő profilja a LEADER Program végrehajtása, illetve a térségi szereplők széles köre számára ingyenesen elérhető tájékoztatói, tanácsadási szolgáltatás maradjon, mely a visszajelzések alapján az elmúlt időszakban megfelelően működött, és amelyre a helyi szereplők továbbra is igényt tartanak. **ELDÖNTENDŐ!!!**

Tekintettel arra, hogy a HACS elsődleges célja a LEADER Program végrehajtása, összetételét elsődlegesen a vonatkozó jogszabályi minimum előírások határozzák meg, de az alulról jövő kezdeményezések és együttműködés leader elveket, valamint a civil szektor működésének fő jellegzetességeit (önkéntesség, aktivitás, közös cselekvés stb.) maximálisan figyelembe véve legalább ilyen fontos a nyitottság érvényesítése is.

Az Egyesületnek jelenleg 67 rendes és 3 pártoló tagja van. (Az Egyesület hatályos nyilvántartása alapján a tagjainak és az elnökség tagjainak nevét, szakterületét az 1.1. számú melléklet tartalmazza.)

Az Egyesület állandó szervezeti egységei a következők.

Közügyülés: Az Egyesület legfőbb szerve, az Egyesület működését és jellegét meghatározó döntések jogát (így különösen az Alapszabály, SZMSZ és mellékletei, éves munkaterv elhatározása és az ahhoz rendelt költségvetés elfogadása továbbá a megvalósításról szóló évközi és éves beszámolók elfogadása) Ő gyakorolja, így egyebek mellett a HFS-t is Ő hagyja jóvá. A Közgyűlésben minden rendes tagnak 1 szavazata van. A HACS rendes tagjai a LEADER Program szempontjából illetékességi területnek számító térségben élő magánszemélyek, illetve ott működő vállalkozások, non-profit szervezetek, önkormányzatok, intézmények és egyéb személyek lehetnek, amennyiben a vonatkozó hatályos jogszabályokban előírt egyéb más feltételeknek megfelelnek (Ptk, civil tv. stb.). A jogi személyeket a törvényes képviselő vagy az általa meghatalmazott személy képviseli. A nem az illetékességi területről érkező tagok az egyesület pártoló és/vagy tiszteletbeli tagjai lehetnek. A pártoló és tiszteletbeli tagság segíti a kapcsolattartást a korábbi tagtelepülés(ek) helyi szereplőivel, a térségek közötti együttműködés projektekben potenciális partnerként fellépő tagokkal, illetve biztosítja a mozgalom nyitottságát, a szélesebb körű egyeztetéseket.

Az Egyesülethez történő csatlakozás feltételei az abszolút nyitottság jegyében gyakorlatilag minimálisak, az Alapszabály és az SZMSZ elfogadása, valamint két tag ajánlása szükséges. A tagfelvétel az elnökség hatásköre, az előírt feltételek teljesülése esetén gyakorlatilag automatikus, 2015. november 1-től legfeljebb az egyes társadalmi szférák legfeljebb 49%-os szavazati arányára vonatkozó előírás lehet „ideiglenesen” gátló tényező. A tagsággal kapcsolatos elvárások alapszabály szinten minimálisan meghatározottak (elvárható magatartás, tagdíjfizetés stb.), hisz az önkéntes csatlakozás eleve feltételezi a részvételi hajlandóságot. Elmondható, hogy erőforrásaihoz, működési területéhez és szakterületéhez mérten valamennyi tag támogatja az Egyesület munkáját (információk továbbításával és visszacsatolásával, kapcsolati tőkével, szervezési feladatokban történő segítségnyújtással, megjelenésekkel, tagdíj befizetésével stb.).

Elnökség: Az ügyvezető és képviselői szerv a Közgyűlés által az Egyesület tagjai közül választott 11 tagú Elnökség, mely a Közgyűlés keret döntései alapján, operatív szinten irányítja a működést, a Közgyűlés

és az Alapszabály felhatalmazása alapján a HFS keretében támogatott projektek kiválasztásáról a Közgyűlés által elfogadott szempontok szerint Ő dönt (HBB), kivéve a más IH előírás eseteit. Évtizedes gyakorlat alapján tervezési időszakban a Tervezést Koordináló Csoport (TKCS) feladatait is ellátja. Az elnökség összetételét érintően is érvényes az egyes társadalmi szférák legfeljebb 49%-os szavazati arányára vonatkozó szabály. Habár az Alapszabály az elnökség összetételét érintően további előírásokat nem tartalmaz, a kialakult szokásjog alapján a korábbi hármas kistérségi rendszer (békési, békéscsabai, szarvasi) és a társadalmi szektorok (köz, üzleti, civil + magánszemélyek) lehetőség szerint arányos képviselete megoldott. Az elnökségi tagok kiválasztásában mindezek mellett azonban az aktív szerepvállalás az elsődleges, hiszen a testület feladatoktól függően évente 4-10 ülést is tarthat, illetve egyéb feladatai is felmerülnek. Az Elnökség és így a HBB 2022 májusában 5 éves megbízási idővel megválasztott tagja Nacsá Adrienn (sz.: 1991), személyén keresztül teljesül a minimum 1 fő 40 év alatti, illetve 1 fő nő tagságára vonatkozó feltétel.

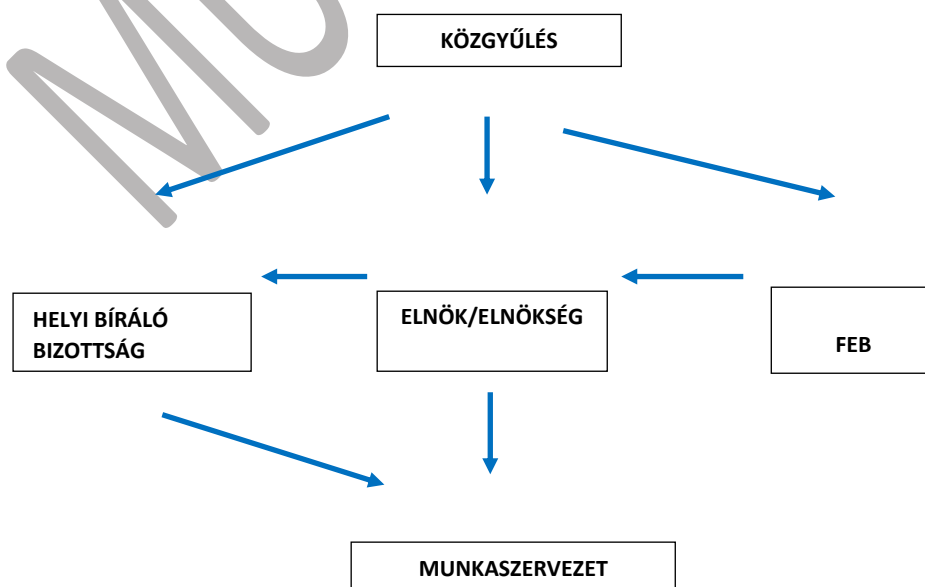
Felügyelő Bizottság: az Egyesület gazdálkodását felügyelő szerv, 5 fős tagságát a Közgyűlés saját tagjai közül választja, saját ügyrendje szerint működik.

Munkaszervezet: A munkaszervezet a végrehajtási feladatokat látja el, a Közgyűlés által meghozott keretdöntések (éves munkaterv és költségvetés, HFS) alapján, az elnökség operatív irányítása mellett. A HFS kapcsán szintén kizárólag végrehajtási feladatokat lát el (tájékoztatás-és tanácsadás, ügyfélszolgálat révén projektgenerálás, HFS tervezés és pályázati felhívások előkészítésének szakmai és adminisztratív háttérének biztosítása, kommunikáció, kapcsolattartás partnerekkel, pályázatkezelés, döntés-előkészítés, animáció).

Munkacsoportok felállítására jellemzően a tervezési időszakban kerül sor (pl. Tervezést Koordináló Csoport, tematikus munkacsoportok), illetve ha eseti feladatok megkívánják.

Helyi Bíráló Bizottság (HBB): 11 tagú elnökség kiegészülve 3 pótaggal, saját, az Irányító Hatóság által jóváhagyott ügyrendje szerint működik

a HACS szervezeti felépítése

A szakmai partnerekkel történő kapcsolattartás, szükség esetén bevonásuk a HFS kidolgozás, illetve végrehajtás egyes folyamataiba elsősorban a munkaszervezet részéről történik meg. Egyrészt folyamatos a kapcsolattartás, az információcsera, másrészt konkrét témákban és ügyekben (pl. közös projektek) az egyeztetés, konzultáció.

A kapcsolattartás másodlagos pillére a HACS tagjai által történő kapcsolattartás a meglévő és potenciális partnerekkel. Az Egyesület tagjai 20 településről bírnak kellő ismerettel, helyben meghatározó szereplők (adott esetben akár döntéshozók, de legalábbis vélemény formálók), így hatékonyan, és ami még fontosabb, hitelesen tudják közvetíteni a partnerek és rajtuk kívül a helyiek érdekeit, igényeit, általános és konkrét közléseit, visszacsatolásait az Akciócsoport felé, másrészt az Akciócsoport híreit, üzeneteit, kéréseit e partnerek, illetve a települési közösségek tagjai felé. Ezt a fajta kapcsolattartást kiegészíti, illetve egyfajta szabályozott, intézményesített, ha úgy tetszik professzionizált keretbe tereli az Akciócsoport munkaszervezete, mely így a Program adminisztratív előírásainak megfelel, de mégis érdemi információ áramlást és kommunikációt biztosít, mely a valóban integrált és terület alapú fejlesztési stratégia alkotás és megvalósítás alapja.

A folyamatos jelenlétnek (személyesen, weboldalon, fórumokon stb.) köszönhetően folyamatosak az új megkeresések (ügyfél megkeresések és tagfelvételi kérelmek), melyek biztosítják a folyamatos új információk, új megközelítések becsatornázását, így a Program nem válhat egy szűkebb csoport belső érdekeit szolgáló rendszerré.

Felelősségi körök: az Alapszabály vonatkozó rendelkezései alapján a munkaszervezet által elvégzett munkáért a munkaszervezet-vezetője az elnökségnek, az elnökség (ezáltal a munkaszervezet) által elvégzett munkáért (is) az elnök a közgyűlésnek felelős.

Az értékelés/kiválasztás folyamatának bemutatása

Az Egyesület Alapszabályában foglalt rendelkezések szerint a projektkiválasztás feladata (döntés) a HBB előterjesztése alapján az elnökség hatásköre.

A kérelemkezelést a munkaszervezet végzi a 4 szem elv érvényesítésével, a kérelmek értékelését és a javasolt támogatási rangsor felállítását (döntéselőkészítés) a HBB (Helyi Bíráló Bizottság) végzi. A kérelmek értékelése a Közgyűlés által elfogadott HFS-ben foglalt alapelvek és kritériumok figyelembe vételével történik.

A pályáztatás folyamata: a meghirdetéstől az eredményhirdetésig, majd a megvalósításon át a fenntartási időszak végéig folyamatos információközlés az érdeklődők/ügyfelek/projektgazdák felé, a korábbi gyakorlatnak megfelelően (ügyfélszolgálat, saját weboldal, helyi tv-k, újságok, szükség esetén fizetett hirdetések, fórumok, hírlevél, direkt levelek stb.).

A kiválasztási eljárás folyamata: alapvetően a központi szabályokhoz igazodva, szakaszos elbírálással, tartalmi értékelési szempontok alapján, rangsorállítással és minimum ponthatár megállapítással, standard kiválasztási eljárásban. A döntés előkészítést a munkaszervezet, a kérelmek értékelését és a döntési rangsor felállítását a HBB végzi (többségi szavazással), a döntést a HACS alapszabályi felhatalmazása alapján az elnökség hozza meg (többségi szavazással). A főbb kiválasztási kritériumokat a Közgyűlés által elfogadott HFS tartalmazza. (Tekintettel az objektív kiválasztási szempontokra, jellemzően egyhangú döntések születnek.)

A kiválasztás eredményeinek kommunikálása az ügyfelek felé az előírt határidőben és módon, az ügyfelek hivatalos kiértesítését követően a saját weboldalon és hírlevélben, valamint hírértéktől

függően a helyi médiumokhoz eljuttatott közlemények útján a programidőszakban legalább két alkalommal, illetve a projektek megvalósítását követően beszámoló a saját weboldalon és hírlevélben.

Humán erőforrás: Az operatív munkát irányító elnökségben egyensúlyban vannak a köz-üzleti és civil szférát, valamint az egyes kistérségeket/járásokat képviselő tagok. A tagok több éves/évtizedes tapasztalattal rendelkeznek a közigazgatás, az oktatás, a mezőgazdasági termelés, élelmiszer előállítás, a turizmus és a környezetvédelem területén. E mellett kapcsolatrendszereik és saját településük/kistérségük területén betöltött véleményformáló szerepüknek köszönhetően eredményesen tudnak részt venni a közösség bevonását célzó tevékenységekben.

A munkaszervezet jelenleg 2 fő teljes munkaidős munkaviszonnyal rendelkező dolgozót foglalkoztat, az alábbi munka-és feladatkörökben:

1 fő felsőfokú végzettséggel rendelkező munkaszervezet-vezető – munkaszervezet vezetésével és a szakmai munkával összefüggő valamennyi feladat szakmai és operatív szintű irányítása, koordináció, projektmenedzsment, pályázatkezelés.

1 fő felsőfokú végzettséggel rendelkező pénzügyi referens – ügyviteli feladatok, pályázatkezelés.

Más HACS-okkal és/vagy szervezetekkel direkt szintű erőforrás megosztás nem tervezett, ugyanakkor az Egyesület tagjainak, illetve tagszervezeteinek valamint partnereinek (megyei HACS-ok, NAK vidékfejlesztési referens, MNVH vidékfejlesztési referens, TDM-ek, FATOSZ megyei szervezete, Natúrpark, helyi médiumok – újság, tv, rádió, BMÖ stb.) tudása, kapcsolatrendszere és kapacitása a rendelkezésre álló humán erőforrást megsokszorozhatja.

További mellékletek relevancia szerint beilleszthetőek,

Lakosság (fő)	Település (db)	Összes lakos (fő)	Lakosságarány (%)
500 fő alatt	3	856	0,64
1000 fő alatt	4	2819	2,09
2000 fő alatt	5	6368	4,73
5000 fő alatt	3	12425	9,23
10 000 fő alatt	1	9577	7,11
20 000 fő alatt	4	102623	76,2
Összesen	20	134668	100

Tevékenység	Időszak											
	Január	Február	Március	Április	Május	Június	Július	Augusztus	Szeptember	Október	November	December
Ügyfélszolgálat	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Weboldal	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Hírlevél	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Tájékoztató fórum			X		X				X		X	
Animációs/szakmai fórum		X			X			X		X		
Pályázat bírálati szakaszok			X	X	X	X		X	X			X
Direkt levelezés	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Kiadvány				X	X							
Egyéb megjelenés (PR cikk, kiállítás, sajtótájékoztatónak, saját projektek stb.)	X			X	X							